

Arbeids manden

Medlemsblad for Norsk Arbeidsmandsforbund Nr. 5/2008 • 110. årg

Oppsagt og forbannet

Side 3-5

Tillit

Resultatet viser også hvor viktig organisering er. Dyktige lokale tillitsvalgte, et fungerende organisasjonsapparat, god planlegging og ikke minst vilje til å ta debatten.

Det ble et rungende ja ved uravstemningen, og Roar Flåthen kan puste lettet ut etter sitt første tariffoppgjør som LO-leder. Men han har mange å takke. Ikke minst AFP-opposisjonen. Sjelden har en uravstemning vært omfattet av større debatt enn denne. Over hele landet har man diskutert om AFP-resultatet var en seier eller et nederlag for LO. Hovedstadsavisene har gått i front for å avdekke negative utslag som NRK og andre medier har hengt seg på. Det er arrangert informasjonskonferanser, debattmøter og store kronebeløp er brukt på annonsekampanjer for henholdsvis ja og nei. Og ikke minst, fagbevegelsens egne medier på papir og nett har viet oppgjøret stor plass.

Selv om AFP i seg selv er en svært viktig sak for medlemmene, har debatten også dreid seg om Roar Flåthens framtid som LO-leder. Mange mener at et nei dramatisk ville svekket hans muligheter til å bli gjenvalgt som leder på kongressen neste år.

Avstemningen ble på mange måter et spørsmål om troverdighet og tillit.

I dag er det liten tvil om at både Roar Flåthen og alle de andre som frontet resultatet, har bestått testen. Både som et samlet kollektiv og som tillitsvalgte kan de glede seg over at medlemmene har lyttet og akseptert. Ja-flertallet på 71 prosent er historisk stort for et samordnet oppgjør. En deltakelse på 64 prosent er derimot noe i underkant av det «normale», selv om det er dobbelt så bra som hos YS. Tilbakemeldinger fra forbundene kan tyde på at misfornøyde valgte ikke å stemme, framfor å si nei. Men enkelte steder er det åpenbart at oppslutningen har vært så urovekkende lav at det er behov for tiltak fram mot neste hovedoppgjør.

Resultatet viser også hvor viktig organisering er. Dyktige lokale tillitsvalgte, et fungerende organisasjonsapparat, god planlegging og ikke minst vilje til å ta debatten, har gitt det resultatet som LOs sekretariat kan glede seg over. Og i det bildet hører også «opposisjonen» hjemme. De bidro sterkt til at både NHO og den rød-grønne regjeringen forsto betydningen av en god AFP-løsning, samtidig som de holdt debatten i gang fram mot uravstemningen. Det skapte engasjement, både lokalt og sentralt.

Det er grunn til å minne om at mange av dem som stemte nei hadde gode grunner til å gjøre det. Ikke minst gjelder det lavlønne som opplevde at de ble snytt for lavlønnsstillegg. Når jubelen stilner i Folkets Hus bør man gå løs på arbeidet med å løfte de altfor mange som helt forståelig er misfornøyd med lønnsnivået sitt. De fortjener et bedre resultat ved neste korsvei.

Sym/BA

Takk for meg

Denne utgaven av Arbeidsmanden er min siste. Snaue fem år i redaktørstolen er over når jeg nå kan benytte meg av en hyggelig AFP-løsning og bli pensjonist. Det har vært innholdsrike og spennende år - med mange utfordringer. Jeg har som eneredaktør faktisk ikke stått alene. Fellesskapet i LO Media

er viktig i denne sammenhengen, men jeg har også fått god hjelp på veien av flere: Forbundets mange tillitsvalgte og alle medlemmene jeg har møtt. Hardt arbeidende mennesker med mye kunnskap og vilje til å stille opp for andre.

Nå overtar Ane Børrud som ansvarlig redaktør.

Innhold

- 03 Oppsagte renholdere i Halden
- 06 Kulturelle renholdere i Bergen
- 10 Arbeidsinnvandring
- 14 Ung utfordring
- 16 Skottet i Buvika
- 18 Veivedlikehold
- 22 Avtalefestet pensjon
- 28 Årsmøte avdeling 8

Førstesidebildet: De har jobbet i Halden kommune i årevis, men mistet jobben da ISS mistet anbudet. (Foto: Terje Hansteen)

Ta vel imot henne! Kom med tips og innspill. Det er viktig for at fagbladet skal bli en levende arena for medlemmenes interesser.

Beste hilsen Britt Andreassen

Medlemsblad for Norsk Arbeidsmandsforbund

Postadresse:

Pb. 231 Sentrum, 0103 Oslo

Layout:

Stine Iversen, LO Media

Produksjon:

Stiftelsen Fri Fagbevegelse

– LO Media

Møllergt. 39, 0179 Oslo

Trykk: Hjemmet Mortensen Trykkeri AS,

tlf. 21 60 21 60

Opplag: 31.000

Annonsepriser:

4-farger:

Helside kr 10.600

Halvside kr 7.600

Kvartside kr 5.300

Svart/hvitt:

Helside kr 9.200

Halvside kr 6.600

Kvartside kr 4.200

Arbeidsmanden redigeres etter Vær Varsom-plakatens regler for god presse-skikk. Den som mener seg rammet av urettmessig omtale oppfordres til å ta kontakt med redaksjonen. Pressens Faglige Utvalg (PFU), et klageorgan oppnevnt av Norsk Presseforbund, behandler klager mot pressen. Adressen er PFU, Rådhusgt. 17, Postboks 46 Sentrum, 0101 Oslo.

Arbeidsmanden utkommer 10 ganger i året, Utgitt siden 1898.

Ane Børrud
ane@lo-media.no

Redaksjonen avsluttet 20.05.2008

Forbannet!

De er i harnisk, renholderne i Halden kommune. Snart står mange av dem uten jobb, etter mange års utrettelig innsats med koster og kluter i kommunale bygg. Elite Service Partner vant siste anbudsrunde. Bare et fåtall får sannsynligvis følge med på lasset.

Tekst og foto: Terje Hansteen

– Det var rett og slett et sjokk å få meldinga om overtakelsen, sier Kari-Lisbeth Andersen (61) og Grethe Pedersen (41). Sammen med Anne Kristine Gulbrandsen (57) sitter de på pauserommet ved Os barneskole i Halden og oppsummerer det som har skjedd den siste tiden. De er forbannet. Oppgitt. Hva skjer med jobbene deres? Har de i det hele tatt noen jobb å gå til? Spørsmålene svirrer i lufta og regiontillitsvalgt i ISS Renhold,

Brede Edvardsen, prøver å svare så godt han kan. Men heller ikke han vet det endelige utfallet av saken. Og innrømmer at han er pessimist.

Bagateller avgjorde

Ved siste anbudsrunde for renhold i Halden kommune trakk Elite Service Partner det lengste strået. ISS Renhold tapte, etter å ha hatt renholdet i fire år. Men mange

er de som hevder at selve anbudsrunden ikke gikk riktig for seg og at det er grunn til å tro at forskriften om offentlige anskaffelser ikke ble fulgt. Noe som medfører tilfeldig behandling av de som er involvert og rammes. Det var konklusjonen på årsmøtet i NAF avdeling I Øst. Årsmøtet oppfordret politikerne i Halden kommune om å «ta sitt ansvar, slik at de involverte menneskene får en verdig behandling. Vi krever at de går inn

OPPSAGT: – LO i Østfold er opprørt over det som har skjedd i saken med renholderne i Halden kommune, understreker regiontillitsvalgt i ISS Renhold, Brede Edvardsen. Bak fra venstre Grethe, Anne Kristine og Kari-Lisbeth, som alle har fått oppsigelse.

og sørger for en korrekt anbudsprosess.»

Edvardsen mener at bagateller gjorde at ISS Renhold ikke fikk være med på anbudsrunderen.

Forbehold

– ISS la inn forbehold i anbudet. De estimerte ikke kostnader på de forbeholdene, og da mener Halden kommune at ISS ikke har holdt seg til anbudskriteriene. Nå har ISS klaget inn avgjørelsen for kommunen, men klagen er ikke blitt tatt til følge. ISS ender nå opp i en nedbemanningssituasjon som kan få dramatiske følger for dem som berøres. Selskapet klarer ikke å

omplasse de berørte. Særlig går dette ut over dem som nærmer seg pensjonsalderen eller har mulighet til å gå av med avtalefestet pensjon (AFP). De vil være lite attraktive for ny arbeidsgiver.

Elite fraværende

– Vi ble innkalt til et rett og slett tragisk møte med Elite i slutten av april. Vi visste jo om anbudsrunderen, men der og da fikk vi altså vite at Elite skulle overta renholdet allerede 2. juni. Da ble det begravelsesstemning her, forteller Grethe, Kari-Lisbeth og Anne. De etterlyser oppfølging fra Elite.

– De sa at de skulle komme hit, men

vi har ikke sett dem. Vi får ikke vite noe som helst om hva som foregår. Hvor i all verden er Elite, spør de tre. De innrømmer at stemningen på jobben ikke er den aller beste for tiden. Kanskje ikke så rart, all den tid de må leve i uvisshet.

Uprofesjonelt

– Det surrer i hodet hele tiden. Klart at det går ut over jobben du skal gjøre. Vi synes at det er veldig uprofesjonelt av Elite å holde seg borte. De har sagt at de kan tilby jobb til 40 prosent av de ansatte. Hvis de tilbyr jobb til mer enn 40 prosent, sier regelverket at må de tilby jobb til alle. Men

Tragisk

– Dette er en tragisk sak, understreker Wenche Iversen, distriktssekretær i Arbeidsmandsforbundets avdeling 1. 22 ISS-renholderne er oppsagt etter at en annen renholdsbedrift, Elite Service Partner, overtar renholdet i Halden kommune. Noen får tilbud om overgang til Elite, mens andre må slutte fordi ISS ikke greier å omplassere alle de berørte.

Iversen mener det må være noe galt i forbindelse med håndteringen av selve anbudsrunderen, og at det er grunn til å tro at forskriften om offentlige anskaffelser ikke er fulgt, all den tid anbudet fra ISS ikke fikk være med hele veien.

14. mai hadde Iversen fått i stand et møte med kommunens varaordfører, Wenche Olsen. Her var også LO-sekretær Ulf Lervik i Østfold og tillitsvalgte Steve Mutch i ISS til stede. De fastslår at det nå ikke er mye å få gjort for eventuelt å få omgjort saken.

Avtalen om renholdet er undertegnet.

– Vi fikk iallfall lagt fram vårt syn. Dette handler om dyktige, stabile folk uten nevneverdig sykefravær. Jeg synes det er ille. Dette er snakk om godt voksne arbeidstakere, som kanskje ikke er attraktive nok på arbeidsmarkedet. Noen av dem får nok jobb i Elite, som har hatt et møte med dem. Men når de ansettes i et nytt firma, mister de jo sine opparbeidete rettigheter hos sin gamle arbeidsgiver. Det er bare så trist, konstaterer Wenche Iversen.

BA

det kommer de ikke til å gjøre. Jeg har søkt om AFP, selv om jeg godt kunne tenkt meg å fortsette. Det går et rykte om at de ikke vil ha folk over 50 år. Og 50-åringene som er så solide, sier Kari-Lisbeth.

Forbannet

– Jeg er rett og slett forbannet på kommunen, sier Grethe uten omsvøp. – Kommunen har behandlet oss dårlig. Dette er takken etter mange års slit. Vi har stilt opp seint og tidlig. Men det blir slutt på å være snille, det kommer ikke til å bli noe mer overtid på oss, forsikrer Grethe.

– Også jeg er forbannet på kommunen. Hvor-

for behandler de oss slik? Jeg håper jo at jeg får et jobbtilbud fra Elite. Men det er ikke lett å få jobb i vår alder. Kanskje jeg får begynne å passe unger, undrer Anne Kristine.

De har alle tre lang ansiennitet i Halden kommune. Grethe kan se tilbake på 13 år som renholder, de siste årene ved Risum ungdomsskole. Anne Kristine har holdt det gående helt siden 1983, mens Kari-Lisbeth har 15 års fartstid fra kommunen. Men hun begynte som vikar lenge før den tid. Hun og Anne Kristine er i dag begge ved Os barneskole. Det er Halden kommune og Elite damene er forbannet på. ISS derimot har oppført seg ordentlig i denne saken og er

like fortvilet som dem, mener de tre.

Edwardsen deler ikke helt den oppfatningen: – Jeg føler at de har dabbet av og bare satt saken på vent. Og det er ikke bra.

Møte med kommunepolitikerne

Elite Service Partner har sagt at de vil ha behov for rundt 40 personer når de starter opp. Anbudet gjelder for to år. Daglig leder Roger A. Tveide sier til Halden Arbeiderblad at de av renholderne som gjør en god jobb, er de interessert i å tilby å fortsette.

– Jo flere som beholder jobben, jo lettere er det for oss å komme i gang. Vi har allerede ønsket flere av dem velkommen over til oss. Det viktigste er det å gjøre det mest mulig skånsomt, spesielt for dem som nærmer seg pensjonsalderen, hevder Tveide overfor avisa.

Snart blir det møte med kommunepolitikerne, Norsk Arbeidsmandsforbund og andre involverte, for å prøve å snu saken.

Ansvar

Regiontillitsvalgt Edwardsen er klar i sin tale: – Jeg mener at det påhviler kommunen som oppdragsgiver et ansvar i denne saken. Kommunen på sin side føler derimot at de har sitt på det tørre. Egentlig har jeg ikke noen tro på at det møtet skal føre til noe, men vi får i alle fall satt saken på agendaen. Og at de ansatte kan bli bedre ivaretatt, mener Edwardsen og sier at LO i Østfold er opprørt over det som har skjedd.

– Vi risikerer at folk mister levebrødet og at noen mister pensjonspengene sine.

Pessimist

Til tross for fagre løfter fra Elite, er ikke Grethe Pedersen videre optimist på egne vegne.

– Nei, jeg er ikke det. Foreløpig vet jeg ikke om jeg får et jobbtilbud. Elite har ingen kontakt med oss. Jeg synes det hele er tragisk. Tenk for et kaos det skal bli fra 2. juni, Elite har jo ingen erfaring fra renhold av skoler.

– Jeg tror ikke at Elite tar mer enn 40 prosent av de ansatte. Alle kan ikke bli med over, var beskjeden vi fikk. Anne sa en dag til meg at hun skulle ønske at var 62, hun også, legger Kari-Lisbeth med en bitter latter.

– Og vi som trodde at det var så trygt å jobbe i kommunen!

Vi må være bevisste og aktive i debatten, ikke være passive tilskuere til saker, som i høyeste grad berører vårt forbunds medlemmer

Sommer i sikte

Det går med raske skritt fram mot sommer og ferietider. Vi har denne våren lagt bak oss de fleste lønnsoppgjørene i privat sektor, etter krevende forhandlingsrunder ikke minst når det gjaldt AFP og lavlønn. Jeg er godt fornøyd med resultatene vi har oppnådd i lønnsoppgjøret denne våren, noe som også var tydelig i uravstemningsresultatet som ga forhandlingsutvalgets forslag over 70 prosent av LOs stemmer.

Men vi kan ikke hvile på laurbærene, vi må nå gripe fatt i andre viktige utfordringer i tiden som kommer. Et viktig område vi må sette fokus på i denne sammenheng, er stortingsvalget om et drøyt år og hvordan vi i vårt forbund ønsker at landet skal styres i årene som kommer. Et annet er arbeidet fram mot LO-kongressen i mai neste år. Det er viktig at vi får en god og konstruktiv debatt om viktige politiske saker for våre medlemmer fram mot disse viktige hendelsene om et knapt år. Jeg oppfordrer derfor avdelinger, tillitsvalgte og medlemmer til å være aktive i debatten framover.

Den lange valgkampen

Vi skal være kritiske til enhver regjering, også den sittende. Men jeg vil understreke at den rødgrønne regjeringen har levert mye bra på mange viktige områder - som arbeidet mot sosial dumping, reversering av endringer i arbeidsmiljøloven, reversering av kutt i arbeidsledighetstrygd, en mer sosial profil på pensjonssystemet, tilrettelegging for en god AFP og overholdelse av rammene i Nasjonal transportplan på vei og jernbaneutbygging, lav arbeidsledighet for å nevne noen eksempler.

Selv om regjeringen har prioritert kampen mot sosial dumping på en rekke områder, gjenstår enda flere tiltak som må til om vi skal lykkes. Eksempler på dette er innføring av regionale verneombud i renholdsbransjen og egne ID-kort innenfor renhold og vakt. Videre mener jeg at en ytterligere styrking av arbeidstilsynet og skattemyndigheter i kampen mot useriøsitet, og en forbedret integreringspolitikk, er viktige satsingsområder som jeg forventer at det nåværende politiske flertall gjør noe med. Det er viktig for våre medlemmer at de har forutsigbarhet i hverdagen gjennom en trygg kommuneøkonomi, og at vi får en god sosial profil på statsbudsjettet for 2009 fra den sittende regjering.

Vi må være bevisst på at resultatene ikke kommer av seg selv, og at vi ikke ville sett slike politiske resultater med en borgerlig regjering. Det er derfor viktig at vi ikke tar de politiske resul-

tatene for gitt, og at vi som forbund sammen med LO-familien må arbeide aktivt for å gjøre våre medlemmers hverdag enklere, både i jobb og i fritid. Vi kan kun nå disse målene hvis vi mobiliserer til en god politisk debatt, med krav og i fellesskap ser på hvordan vi kan nå våre mål sammen med regjeringen og regjeringspartiene.

Det er viktig å stille krav og spørsmål til de politiske partiene, så vi kan se hvem som er med oss og hvem som er mot oss. Jeg mener det er stor forskjell på den politikken de rødgrønne har stått for og hva de borgerlige partiene har stått for, både i og utenfor regjeringskontorene. En ting er i hvert fall sikkert, mer høyrepolitikk med det fagforeningsfiendtlige Fremskrittspartiet i spissen, er noe Norge ikke trenger. Men vi må være bevisste og aktive i debatten, ikke være passive tilskuere til saker, som i høyeste grad berører vårt forbunds medlemmer. Aktiv bruk av stemmeretten på valgdagen blir derfor viktig hvis vi fortsatt ønsker å mobilisere for en rødgrønn politikk.

Revidert budsjett 2008

I skrivende stund har regjeringen lagt fram forslag til revidert statsbudsjett for 2008. Den rødgrønne regjeringens forslag er på mange områder i tråd med forbundets og fagbevegelsens målsettinger, som hensyntar både fellesskapsløsninger og velferd. Den historisk høye sysselsettingen viser at de rødgrønne gjør en god jobb i tråd med våre krav om full sysselsetting.

Mitt førsteinntrykk er at dette forslaget både inneholder positive tiltak, som for eksempel mer til kommunene, styrking av skatteetaten mot useriøsitet, kombinasjon av klimahensyn og kraftutbygging og penger til utbedring av Oslo-tunnelen. På den andre siden inneholder forslaget skuffende lite til veiutbygging og vedlikehold, til tross for kraftig prisøkning det siste året. Avgiftsøkninger på diesel og bensin er som oftest er lite populære i befolkningen, men vi kommer ikke utenom at slike tiltak fremmer klima og miljø.

Min foreløpige vurdering av forslaget til revidert budsjett er at det er preget av stø rødgrønn kurs og stabilitet i norsk økonomi. Den rødgrønne regjeringen har levert mye bra til nå, og jeg ser med spenning fram mot neste års statsbudsjett som legges fram til høsten. Det er klart at også de rødgrønne må levere en politikk som vi vil ha, og som støtter opp under vanlige arbeidsfolks hverdag.

Erna

Forhandlinger er gøy

GLEDER SEG: Hovedtillitsvalgt i G4S, Rune Hansen, gleder seg til den første saken han får på bordet.

– Nå er det vel på tide å bli organisert, sa en tillitsvalgt i G4S til Rune Hansen i 2004. – Ja vel, sa Hansen. Etter det har det gått slag i slag. Først ble han varatillitsvalgt. For to år siden ble han tillitsvalgt for bedriften i Bergen. I juni tar han over som ny hovedtillitsvalgt i vaktelskapet.

Tekst og foto: Ane Børrud

Rune Hansen har en stor ambisjon som hovedtillitsvalgt: Å få opp engasjementet blant medlemmene. For å få til dette vil han jobbe med å få på plass et tillitsvalgtapparat som har nær kontakt med de organiserte.

– Vi må løse saker for medlemmene slik at de ser at det er verdt å være organisert, sier han. – Vi må se hvor skoen trykker, og vi må få en oversikt over hva som skjer i bedriften.

Han påpeker at for å få til dette er det

viktig å ha interesserte og engasjerte tillitsvalgte i hele Norge. Og han skal ta sin del av ansvaret for å få til dette.

Skolering

Rune Hansen har stort fokus på skolering av tillitsvalgte og medlemmer, og forteller at alle NAF-medlemmer i G4S får tilbud om å gå på kurs via forbundet.

– Vi må klare å få medlemmene til å takke ja til disse tilbudene, fortsetter han. Selv har han tatt alle kurs han har blitt tilbudt. Introduksjonskurs, forbundsskole og fordypning i organisasjonslære. Nå vurderer han å melde seg på LO-skolen og 40-timers kurset i HMS. Han vil også sende ut informasjon om fagbrev til alle vekterne.

Spennende bransje

Rune Hansen synes vaktbransjen er spennende. Vekterne får stadig flere oppdrag. Men han er ikke fornøyd med alle oppgavene.

– Jeg skjønner ikke at vaktbedrifter går med på at vektere på for eksempel kjøpe-

senter skal vaske toaletter. Hva sier dette at vi er? Det er sikkerhet som er vår jobb.

Han påpeker at det er viktig at vekterne er lovlidige, og mener at en vekter skal ha så høy moral at hun eller han ikke gjør noe galt.

– Som gruppe er vi uniformerte og ser like ut, sier han. – Vi er synlige blant publikum, og det er lett å stemple hele gruppen for det gale noen få vektere gjør. Det hadde vært en fordel for bransjen om alle måtte levere vandelsattest for eksempel hvert femte år. Og det er bra at politiet vil føre et strengere tilsyn med bransjen.

Hobbyen som jobb

– Jeg trives veldig godt som vekter, sier Rune Hansen. – Og nå har jeg fått hobbyen min som jobb. Tiden vil vise om jeg klarer å sette grenser for hvor mye jeg skal jobbe.

Han føler seg godt ivaretatt i organisasjonen.

– Jeg er ganske fersk, men jeg har mange jeg kan spørre. Distriktssekretær Kjell Sagstad i avdelingen er jo nesten et levende leksikon. Og forbundssekretær Trond Karlsson sitter med historikken og bakgrunnsinformasjonen. Hvis jeg lurer på hva som har skjedd før jeg ble aktiv, så tar jeg kontakt med ham. Jeg gleder meg mest til den første saken jeg får på bordet, forteller den nye hovedtillitsvalgte.

– Og jeg gruer meg mest til den første saken jeg får på bordet. Men uansett, forhandlinger er gøy!

Afrikanske trommer åpnet festen. 50 medlemmer fra alle verdenshjørner hadde møtt opp til kulturkvelden som avdeling 6 vest arrangerte ved Bergen internasjonale senter. De første 10 minuttene satt alle og lyttet høflig på nordmenns vis. Så tok Chicu Ali grep, og plassen foran scenen ble fylt med glade, dansende mennesker.

Tekst og foto: Ane Børrud

FLERKULTURELT: Noen av medlemmene av ressursgruppa i Bergen, fra venstre: Yemane Kibreab, Said H. Hamed, Marilyn Isaksson, Gafar Abubakr, Bente Blindheim Hansen og Varathan Mylvaqanam.

Kulturkveld i Bergen

Chicu Ali var kveldens første hovedtaler. Hun er fra Tanzania, og har bodd i Norge i 24 år. Med 20 års erfaring som kulturformidler og jobb som integreringskonsulent i Bergen, har hun gjort seg mange betraktninger om kontakten mellom nordmenn og innvandrere. Hun poengterte at siden det er relativt nytt for nordmenn å tilpasse seg innvandrere, så må innvandrerne gjøre en stor innsats for å bli kjent med nordmenn.

Kjøp en hund

– Hvis du vil bli kjent med en nordmann, så kjøp deg en hund, sier hun. – Da er det hundene som møtes. Så snakker eierne til hundene. Sakte men sikkert kan du løfte øynene, men veldig forsiktig. Nordmenn er veldig opptatt av det de kaller personlig rom. Når du har øyekontakt, så kan du si «hei», og så må du gå videre. Hvis dere treffes igjen etter noen dager kan du ta opp igjen tråden.

Forbundsstyret

Ghulam Abbas, økonomisjef i Norsk Arbeidsmandsforbund, var kveldens andre hovedtaler. Abbas er fra Pakistan, og har bodd i Norge i 30 år.

– Det er veldig viktig å få valgt inn flere med innvandrerbakgrunn i organisasjonen

vår, understreker Abbas. – I forbundsstyret er det ingen med innvandrerbakgrunn, og i landsstyret er det bare en.

Ressursgruppa

– Vi arrangerer denne kulturkvelden for å skape en nærhet mellom avdelingen, de tillitsvalgte og medlemmene våre. Vi vil ikke at de fremmedspråklige bare skal betale en kontingent til oss, og det er den eneste kontakten de har med oss, sier organisasjonsarbeider i avdelingen 6, Bente Blindheim Hansen.

I november i fjor startet hun ressursgruppa i avdeling 6, sammen med Said H. Hamed som er tillitsvalgt i West Renhold. Han er den eneste i landsstyret med innvandrerbakgrunn. I dag har ressursgruppa 12 medlemmer fra mange forskjellige land.

– Gjennom gruppa informerer vi så mange vi kan. Vi treffer mange potensielle medlemmer ute på jobb, og snakker med dem. Det er lett å verve nye medlemmer når man først kommer i prat, konstaterer Hamed. Han tror det er lettere for innvandrere å verve medlemmer med innvandrerbakgrunn.

Den nye lederen i avdeling 6, Svein Nordvik, er veldig fornøyd med gruppas innsats.

– Det er veldig viktig med integrering. Det er et stort potensial i å verve nye

medlemmer, men det skorter på informasjon. Oppsøkende virksomhet er viktig, og vi må ha god kontakt med de tillitsvalgte, fastslår han.

Munn til munn

Ifølge Chicu Ali bruker nordmenn munnen til å spise med, ikke snakke. Hun sier at nordmenn kommuniserer gjennom papir. Ressursgruppa har brukt andre metoder.

– Vi har ikke sendt ut et eneste brev, forteller Blindheim Hansen. – Vi har kun brukt munn til munn-metoden. Alle i ressursgruppa er blitt informert, og så har de spredt informasjonen i sine nettverk.

Hayer Khanshahid er medlem av ressursgruppa. Selv har han vervet 12 nye medlemmer siden han ble medlem. Han mener at man må snakke med innvandrere for å få dem med som medlemmer.

– Vi må vise hva det vil si å være medlem. Hvis de får problemer kan de få hjelp av den tillitsvalgte. Jeg har snakket med kollegaene mine, og har forklart hvorfor de må melde seg inn, sier Hayer Khanshahid, som har vært organisert siden 1999. Han er veldig fornøyd med medlemskapet, og bedyrer at han alltid vil fortsette i fagforeningen.

Markering for Robert

Tekst: Anita Johansen, på vegne av alle interesseorganisasjonene i Store Norske.

Mandag 3. mars trodde Robert Hermansen han skulle i middag med LO-leder Roar Flåthen på Polarhotellet. Robert ble hentet i drosje litt før kl. 19.00, og på turen skulle de plukke opp Roar og meg på Unis før turen gikk til hotellet. I kantina på Unis ventet ca 150 musestille Store Norske ansatte på ham. Alle for å vise sin takk til Robert og det han har fått til for Store Norske, og oss ansatte.

Ansiktsuttrykket til Robert var ubeskrivelig da han forsto hva som var på gang. Jeg sto og tok i mot ham, og tenkte på hva jeg skulle gjøre om han besvimte, for han så ut til å være i sjokk.

Robert kom seg etter hvert, og det ble en riktig så hyggelig kveld. Mannskoret i Store Norske opptrådte, og avsluttet med et selvkomponert kved for Hermansen. Vår nye administrerende direktør, Bjørn Arnestad, holdt tale for Robert, samtidig fikk han intro-

DANSELØVE: Robert fikk vist sine kunster på dansegulvet, og så ut til å kose seg stort. Anita Paula Johansen er nylig avgått leder av avdeling I42 Longyearbyen Arbeiderforening. Red. anm. (Foto: Torbjørn Johnsen)

duert seg selv på en utmerket måte.

Blåmyra Blue Grass trådte også til, med forsterkning fra Bjørn Arnestad på trekk-

spill. De hadde laget en tekst til Robert på en gammel Vømmøl-melodi, og det var komponert en egen vals til Robert.

Oversikt over resultater for overenskomstene LO/NAF—SAMFO

Vaktmestere - SAMFO

Fra 1. april

Et generelt tillegg på kr 2,- pr. time

Et lavlønns tillegg på kr 3,- pr. time

Forbundsvisе tilpasninger kr 0,50 pr. time

Tilleggene legges flatt ut på alle satsene i overenskomsten.

§ 3. Matpengesatsen endres til kr 73,-

Renhold - SAMFO

Fra 1. april

Et generelt tillegg på kr 2,- pr. time

Et lavlønns tillegg på kr 3,- pr. time

Forbundsvisе tilpasninger kr 0,50 pr. time

Fra 1. mai

Et garantitillegg på kr 3,97 pr. time

Tilleggene legges flatt ut på alle satsene i overenskomsten.

§ 7. Matpengesatsen endres til kr 73,-

RETTELSE

Arbeidsmanden nr. 4/08: Det har sneket seg inn feil i presentasjonen av overenskomsten for

Bergindustrien, Store Norske Spitsbergen Grubkompani AS, Hustadmarmor AS, Skianlegg:

Her er de rette satsene:

Generelt tillegg kr 2,- på 37,5 timers uke.

I tillegg kommer kr 0,50 fra de forbundsvisе forhandlinger

Kostgodtgjørelse på overtid;

Økes fra kr 67,- til kr 70,-

Private anlegg

Generelt tillegg kr 2,50 legges på tariff tilleggget.

Brakkebetjening - tillegg kr 2,50 som blir månedsberegnet og blir tillagt månedslønnen.

Grunnlaget for beregning av overtid og forskjøvet arbeidstid heves.

Satsene for godtgjørelse for korte velferdspermisjoner heves.

Matpengesatsen heves til kr 70,-

Tekst om godtgjørelse for reisedag når arbeidstaker beordres til nytt anlegg er tatt inn i § 12 igjen.

Rammeavtale om arbeidstidsordninger har kommet inn som nytt bilag 17.

ENKLERE INNVANDRING: Arbeids- og inkluderingsminister Bjarne Håkon Hanssen presenterte regjeringens stortingsmelding om arbeidsinnvandring i Kirkenes.

Enklere innvandring

Det skal bli enklere å komme til Norge for å arbeide. Det foreslår regjeringen i stortingsmeldingen om arbeidsinnvandring som ble lagt fram i Kirkenes i april.

Tekst og foto: Ane Børrud

Forbundssekretær Thorbjørn Jungård er i all hovedsak positiv til innholdet i stortingsmeldingen. Han poengterer at det er lagt vekt på kampen mot sosial dumping i meldingen. De som kommer fra tredjeland skal ha samme lønns- og arbeidsvilkår som sine norske kollegaer.

– Det blir interessant å se hvilke virkemid-

ler regjeringen vil ta i bruk for å følge opp dette, sier han. – Men jeg tror det vil fungere bra i Kirkenes. Erfaring tilsier jo at jo større bedrifter det er, jo mer ordnede forhold er det. Jungård viser til Kimek, skipsverftet i Kirkenes som har mange russiske ansatte i dag.

– Vi kan lære av Kimek om opplæring av

russisk arbeidskraft, sier han. Og legger til at russerne allerede er en integrert del av samfunnet i Kirkenes, noe som blant annet avspeiles på veiskiltene som er både på norsk og på russisk.

Behov for arbeidskraft

Jungård forteller at Sydvaranger Gruve

AS på sitt meste ga arbeid til rundt 1500 mennesker. Nå skal gruva gjenåpnes. I midten av neste år skal gruvearbeidere igjen ta ut malm fra fjellet.

– Dette er veldig gledelig for Kirkenes, sier forbundssekretær Jungård.

– Samfunnet i Kirkenes er bygd på og av Sydvaranger. Jobbet du ikke i gruva, så gjorde noen i familien det. Gruva sitter i sjela.

Det høres kanskje ikke så mye ut når det nå skal ansettes rundt 250 personer. Men det vil ha stor psykologisk betydning for Kirkenes, sier Jungård, som tror at en del av dem som i dag bor i Kirkenes og jobber på anlegg rundt om i landet, vil velge å komme tilbake for å begynne å jobbe i gruva. Likevel vil det bli behov for mer arbeidskraft.

– Historisk sett har folk vandret på tvers og ikke på langs på Nordkalotten. Tidligere vandret mange på grunn av manglende arbeid. Scenariot de neste 5 – 10 år er ikke mangel på arbeidskraft. Gode og interessante jobber med ryddige arbeidsforhold kan være vårt fortrinn, mener forbundssekretæren. Spesielt tenker han på russisk arbeidskraft.

Stortingsmelding

I stortingsmeldingen om arbeidsinnvandring, som arbeids- og inkluderingsminister Bjarne Håkon Hanssen presenterte i Kirkenes, la han vekt på at Norge vil trenge mer arbeidskraft fra utlandet. Regjeringen vil derfor forenkle praktiseringen av reglene for arbeidsinnvandring. Når det gjelder tredjelandsborgere, det vil si alle som bor i land utenfor EU, foreslår regjeringen å dele arbeidstakergruppene inn i fem kategorier. I flere av disse gruppene kan en arbeidsgiver ansette folk på dagen.

- Høyt kvalifiserte spesialister og nøkkelpersonell. Denne gruppen kan begynne å jobbe med en gang, søknad om arbeidstillatelse sendes i etterkant og vil bli godkjent.

- Faglærte. Her legger regjeringen opp til en to-spors modell, ut i fra en godkjenningsordning av bedrifter. En godkjent bedrift vil kunne ansette arbeidstagere fra tredjeland på dagen, og får de samme vilkårene som i den første gruppen. En bedrift som ikke blir godkjent, må søke om arbeidstillatelse på vanlig måte, og regjeringen lover at behandlingstiden vil være maksimum fire uker.

- Nyutdannede utlendinger som har tatt avsluttende utdanning i Norge, som vil få arbeids- og oppholdstillatelse i seks måneder mens de søker på jobber relatert til utdannelsen de har tatt.

- Sesongarbeidere, som fortsatt må ha arbeidstillatelse før arbeidets start.

- Ufaglærte, hvor det ikke stilles krav om kompetanse. Disse kan gis midlertidig tillatelse etter at departementet har gitt retningslinjer for hvilke geografiske områder eller næringsområder dette skal gjelde.

Økt satsning i nord

Det var ikke uten grunn at arbeids- og inkluderingsministeren hadde lagt pressekonferansen til Kirkenes. I stortingsmeldingen er det lagt stor vekt på satsning i nordområdene. Det er forslag om å utvide adgang til for russere til å arbeide i Barentsregionen. I dag gjelder dette for fiskeindustrien, og regjeringen foreslår nå at dette skal gjelde alle bransjer i nordområdene. Det skal opprettes et felles servicekontor i Kirkenes, etter modell av Servicesenteret for utenlandske arbeidstakere som er på Tøyen i Oslo. Det skal innføres endringer i visumpraksis og innreisekontroll ved grensepassering. Og Hanssen skal gå i forhandlinger med sine russiske kollegaer for å få til fri passering ved grensen mellom Norge og Russland uten visum for de som bor i nordområdene.

Positive russere

– Vi er veldig positive til dette, sier leder i FNPR (føderasjon av uavhengige fagforeninger i Russland - tilsvarende LO) i Murmansk, Yury Savakov. Han legger vekt på at dette kan gi spennende muligheter for russiske arbeidere til å bo hjemme og pendle til for eksempel Kirkenes. Det er 13 mil mellom Murmansk og Kirkenes. I dag er grensepassering en tidkrevende prosess.

– Det er ingen hemmelighet at de russiske arbeidsbetingelsene ikke er de beste, sier Savakov. – Ved å arbeide i Norge kan russiske arbeidere få erfaringer fra arbeidslivet i Norge, og dette kan igjen få positive konsekvenser i Russland.

En gjennomsnittslønn i Murmansk er i dag på rundt 20 000 rubler i måneden, om lag 4500 kroner.

LO-skepsis til Hanssen

LO har viktige innvendinger på sentrale punkter i stortingsmeldingen om arbeidsinnvandring. LO krever at utenlandske arbeidstakere også fra land utenfor EU skal ha norske lønns- og arbeidsvilkår.

Tekst: Odd Harald Røst, Fri Fagbevegelse.no

LO går mot utvidelsen av arbeidssøkerivsum fra tre til seks måneder fordi det kan føre til økt svart arbeid. LO ønsker heller ikke å oppheve dagens krav om fulltidsstilling for grensependlere fra Russland til Barentsregionen.

LOs I. sekretær Ellen Stensrud sier at LO også motsetter seg å oppheve nåværende overgangsregler for de nye EØS-landene før det er nødvendig. Disse bestemmelsene bidrar til ordnede lønns- og arbeidsforhold uten å bremse omfanget av innvandringen, mener Landsorganisasjonen. LO er også opptatt av at oppmykingen av regelverket ikke fører til oppblomstring av selskap som driver med formidling av arbeidskraft.

Positiv til innvandring

Ellen Stensrud understreker at LO er grunnleggende positiv til innvandring,

INNVANDRING: LO sier ja til innvandring, men innvandringspolitikken må ikke komme i konflikt med målet om arbeid til alle og rettferdig fordeling av gode og byrder, sier LOs I.-sekretær Ellen Stensrud. (Arkivfoto: Sissel M. Rasmussen)

men innvandringspolitikken må ikke komme i konflikt med målet om arbeid til alle og rettferdig fordeling av goder og byrder. Hun mener at den nettopp fremlagte stortingsmeldingen ikke tar hensyn til de 400 000 som står utenfor arbeidslivet.

Ikke fritt fram fra tredjeland

Statsråd Bjarne Håkon Hanssen sa da meldingen ble lagt fram at arbeidsinnvandring

bidrar til mer effektive arbeidsmarkeder og økt verdiskapning. Regjeringen legger til grunn at arbeidsinnvandring fra tredjeland fortsatt skal være regulert.

– Vi må sørge for å tiltrekke oss nødvendig kompetanse, påpekte arbeids- og inkluderingsministeren, som mente at meldingen inneholder tiltak som vil gi en mer brukervennlig, oversiktlig og forutsigbar innvandringspolitikk.

Farlige tunneler

Norge kommer dårligst ut

En granskning av tunneler i Europa avslører at hver tredje av dem må klassifiseres som farlig.

Tunneler i Norge og Italia kommer dårligst ut. Det er Europa-Nytt som melder dette.

– Det er ikke betryggende å høre om slike resultater. For folk som ikke liker å kjøre i tunneler med dårlig belysning, dårlig merking og mangelfull brannsikkerhet, skaper det lett stressituasjoner. Men det er kanskje lettere for meg å forholde meg til tunneler enn for mange andre. Jeg har arbeidet i tunneler og jeg kjører jevnlig i dem, sier Helge

Haukeland, nestleder i Arbeidsmandsforbundet. Han kjenner alle de tre E39-tunnelene som er med i undersøkelsen: Eikefet, Jernfjell og Matreberg. Disse tre tunnelene kom ut med det dårligste resultatet i Eurotap-undersøkelsen: Meget dårlig.

Aldri verre

Det er tiende året at organisasjonen Eurotap har testet sikkerheten i europeiske tunneler. Aldri har granskningen avslørt verre forhold. Testen gikk ut på å finne ut hva som skjer dersom en større ulykke skulle inntreffe inne i tunnelen – hvordan røyk/ild sprer seg, tilgjengelighet for redningsmannskapene, kommunikasjon, fluktveier etc. Av 31 undersøkte

tunneler, fikk ni karakteren «veldig dårlig». Tre av dem var norske.

– Våre tunneler er bygd etter gammel standard, og kommer derfor dårlig ut. Tunneler bygges etter en annen standard i dag. Men det er faktisk lite som skal til for å gjøre dem bedre. For eksempel hvitmaling av tunnelveggene halvveis opp og avstandsmerking inne i de lengste tunnelene. Dessuten må utluftingen bli bedre. Det er fælt for mennesker som ikke liker å kjøre i tunneler å oppleve at de kjører inn i tunneler fulle av eksosrøyk. Noen kjører utenom, men det er umulig i mange tilfeller, sier Haukeland.

BA

Omdømmeprojekt i vaktbransjen

– Hvis en vekter gjør noe gæernt, går det ut over hele bransjen, konstaterer forbundssekretær Trond Karlsen i Arbeidsmandsforbundet. Og etter hans syn blir det helt feil. De som arbeider i bransjen har et syn på seg selv, men det er ikke nødvendigvis det samme som det allmennheten mener. Det skal vi finne ut av, sier han.

Han forteller at Norsk Arbeidsmandsforbund og NHO Service er gått sammen for å etablere et omdømme- og bedriftsutviklingsprosjekt. De har fått 2,1 millioner kroner fra Hovedorganisasjonenes Fellesiltak (HF) for å gjennomføre prosjektet. De følger dermed opp intensjonene fra lønnsoppgjøret i 2006, der partene ble enige om å igangsette et bransjeprogram for vaktbransjen, som har store utfordringer innen kommunikasjon og samspill internt i bedriftene.

Forprosjekt

I fjor høst ble det gjennomført et forprosjekt. Her deltok de ledende selskapene i sikkerhetsbransjen: G4S Security Services AS, VaktService AS, Securitas AS, Loomis Norge AS, Securitas Transport Aviation Security AS og Hafslund Sikkerhet Vakt AS. Disse selskapene representerer 85 prosent av markedet og er medlemmer av NHO Service. De er aktive bidragsytere til å heve bransjens standard og omdømme,

OMDØMME: Det er viktig for oss å vite hvilken oppfatning folk har av sikkerhetsbransjen. Det skal vi finne ut av gjennom dette samarbeidsprosjektet, sier forbundssekretær Trond Karlsen. (Foto: Britt Andreassen)

sier Karlsen. Partene er enige om at et styrket partssamarbeid må til for å få synliggjort bransjens seriøsitet. De har erkjent at det må samarbeides for å lykkes med et omdømmeprojekt, og at det er nødvendig med en kompetanseheving på området. Han mener at bransjen ofte framstilles i media med negativt fortegn. Det positive kommer sjelden fram.

Synliggjøre seriøsitet

– Med det fokus vi har hatt i media og det offentlige rom, har vi behov for å få kartlagt

hvor vi står. Det er blitt arbeidet mye for å synliggjøre bransjens seriøsitet, men det overskygges av en del uønskede hendelser. Dette er ødeleggende for bransjen, og gjør noe med ansattes yrkesstolthet, framholder Trond Karlsen.

– Sikkerhetsbransjen er avhengig av full tillit både blant publikum og sine kunder. Dette prosjektet har ett felles mål, og vi må bruke det til å videreutvikle bedriftenes verdigrunnlag og samtidig heve yrkets status. Det vil også styrke grunnlaget for samarbeid og dialog med hensyn til lønn og personalbehandling, tilføyer forbundssekretæren, som er ansvarlig for satsningen i Arbeidsmandsforbundet, mens direktør for arbeidsliv, Laila Windju, har ansvaret for NHO Service. Det er lagt opp til seks samlinger partene imellom. Det første blir utpå høsten.

BA

Bruk dine fordeler i LOfavør

Inntil 30 øre per liter i bonus på drivstoff | TOPP 5-GARANTI på strøm | Hotellavtaler i Norge
5 % rabatt på bilservice | Inntil 10 % rabatt på feriereiser | Forsikring av bil, hus, reise, barn og ulykke
Gode og rimelige bøker | Rabatt på advokattjenester | Rabatt på teletjenester | Varmepumper fra Fujitsu
Rabatt på leiebil | Rimelig bilfinansiering | Lønnsomt, trygt og praktisk Mastercard
Rabatt ved salg av bolig | Gunstige bankfordeler | Kvalitetsprodukter på nett

www.lofavor.no

815 32 600

– Bruk fagfo

Kunnskapsnivået blant unge om rettigheter og plikter i arbeidslivet er for lavt. Derfor mener Monica Gram Larsen at de bør ta fagforeningen i bruk. Der kan de hente nødvendig bakgrunn for å kunne «ta igjen» når de blir utnyttet i jobben, for det blir unge mennesker. Det er en av årsakene til at det er så høy turnover innenfor servicebransjen, mener hun.

Monica (26 år) er vakter - ansatt i Securitas AS i Oslo. Hun har engasjert seg aktivt som tillitsvalgt i vaktelskapet, og har bakgrunn fra LOs ungdomsutvalg og i ungdomsutvalget i avdeling 2 i Arbeidsmandsforbundet.

I et engasjert innlegg til Arbeidsmanden utdyper hun sin lille frustrasjon, og understreker at hun ikke snakker på vegne av sin egen yrkesgruppe alene. Hun tar til orde for unge i hele servicenæringen. De som oftest rammes av lav lønn, deltid, ubekvem arbeidstid og dårlige, mangelfulle arbeidskontrakter.

– Fagbevegelsen må ta utgangspunkt i at unge mennesker ikke vet at fagbevegelsen er en del av arbeidslivet. De har ikke lært om den på skolen – og tar for gitt at de møter en «rettferdig» arbeidsgiver. Vi vet at de ikke er det, framholder hun. Dessuten tror hun at en del yngre arbeidstakere ikke har den samme arbeidsmoralen som eldre arbeidfolk. De unge legger kanskje ikke så mye av sjela si i arbeidsplassen som de eldre. Grensesettingen er annerledes blant de unge – og de godtar derfor mye mer enn det som ble godtatt før, antyder hun.

Monica sender ut en utfordring til alle forbundets avdelinger – bidra til å øke kunnskapen om fagbevegelsens kamp overfor de unge. Her følger hennes innlegg:

«Unge arbeidstakere til kamp

Fagforening er for mange unge noe vi ofte ikke tenker på. Vi har alt vi trenger på jobben, får lønn og har kollegaer vi liker. Men vi har rettigheter som ikke har fantes tidligere, for det er LO som har kjempet for at vi har fått en arbeidsmiljølov og andre rettigheter som har gjort arbeidslivet slik det er i dag. De var

unge, sterke og fagorganiserte fordi de skjønte at de måtte stå sammen for å få det til.

I dag kan vi bli syke uten å tenke på om vi får lønn eller ikke, men slik har det ikke alltid vært. Vi skal ikke så langt tilbake i tid for å se at man risikerte å miste jobben grunnet sykdom. Er det slik i dag at vi kanskje tar dette for lettvent? Fagforeningen tok dette ansvaret og gjorde noe sammen, de kjempet. Vi er heldige som har det slik vi har. Vi kan være syke og være hjemme, vi har rett på permisjoner av ulike årsaker og ikke minst ta vare på familien vår mer. Dette er resultatet etter kamper som er vunnet tidligere i arbeidslivet. Som vi i dag ikke tenker over lenger.

Unge i dag har fått dette med seg, men får andre utfordringer. Det er problemstillingene vi alle har underveis, som er bedre kjent i servicenæringen enn andre. Det er noe som kan defineres som deltidsarbeidende og i lavt lønnete yrker. Dette er yrker som trengs for at det skal gå opp i samfunnet, og de er lønnet med lange timer på jobb og turnus som ikke passer for alle. De aller fleste som er på deltid, har gjerne studier eller er nettopp ferdig med det. Kampen for heltidsstillinger er en kamp vi unge ikke kan unnlate å kjempe for.

Hvor mange har ikke hatt en kontrakt man i ettertid kan si at ikke var lovlig? Eller manglet overtidspengene? Jeg har selv sittet i mange jobber og gjort oppgaver jeg ikke skulle ha gjort, men hva gjør man når man er ung og tror man må gjøre det ettersom det er en annen ansatt som sier hva du skal gjøre på jobb. Etter et antall turer ute med Arbeidstilsynet og LOs Sommerpatrulje blir det alltid påvist brudd på arbeidsmiljøloven og ferieloven. Dette er tilfeller der unge arbeidstakere jobber. Det sier litt om hvordan det faktisk er å være i arbeidslivet og godta det som kommer. Kanskje vi skal tenke oss om to ganger neste gang vi skriver en kontrakt?

Det verste med å jobbe i servicenæringen er stresset ved helligdager, hvor alt skal effektiviseres og gjøres på kortest mulig tid. Slik har samfunnet blitt i dag, alt skal skje med engang og med den beste service. Det kreves mer av deg i jobben, du skal ha mer kompetanse, og det er krav til stadig mer skolegang i arbeidslivet.

Det hjelper ikke å sitte på sidelinjen og klage på at man skulle hatt høyere lønn. I enkelte yrker har man satset på kompetanseheving og dette gjør at det blir noe mer stabilt. Men hvilken nytte gjør en ukes opplæring når det er alt av kompetanseoppbygging du får.

Kan man da sette litt høyere krav til kompetanse i de yrkene der unge befinner seg? Kanskje en ide kan være å gi butikkansatte kompetanse om hvordan selge produkter

reningen

ENGASJERT: Monica Gram Larsen oppfordrer unge arbeidstakere til å delta i fagforeningsarbeid – og fagbevegelsen til å engasjere seg for å heve unge menneskers kunnskapsnivå om faglig arbeid. (Foto: Britt Andreassen)

og lære mer service. Dessuten må de lære om sine rettigheter, slik at de ikke får et dårlig inntrykk av arbeidslivet.

Bli med på kampen mot det som gjør arbeidslivet urettferdig. Bli med i forbundet og påvirk. Norsk Arbeidsmandsforbund har et motto som er bra: krev din rett, gjør din plikt, heter det. Din rett som arbeidstaker er å opplyse om noe er galt, og gjøre jobben din. Samme gjelder hvis du er medlem. Det har ingen hensikt å sitte alene

og mene det samme som mange andre også mener, hvis du ikke sier det til noen. Forbundet er de som jobber for deg, og uten din mening er det langt vanskeligere. Alle avdelingene i forbundet har ungdomsutvalg, hvor de har en leder som jobber tett mot resten av avdelingen, som igjen har tett samarbeid med andre i forbundet. Ta kontakt.

Unge arbeidstakere må sjøl ta i et tak i dag. Hvis ikke sitter vi med mange små prosentstillinger som egentlig er hele stillinger.

Og når vi vet hva som må til om vi skal få råd til å bo for oss sjøl og kjøpe leilighet, må noe gjøres. Men en arbeidskontrakt som sier at du har en stillingsprosent på 60, er det vanskelig å gå i banken å kreve høyt nok lån til denne leiligheten. Du vil nok bli møtt med avslag om stort nok lån, for det skal jo også tilbakebetales.

Derfor: «Krev din rett, gjør din plikt!»

Skuddet

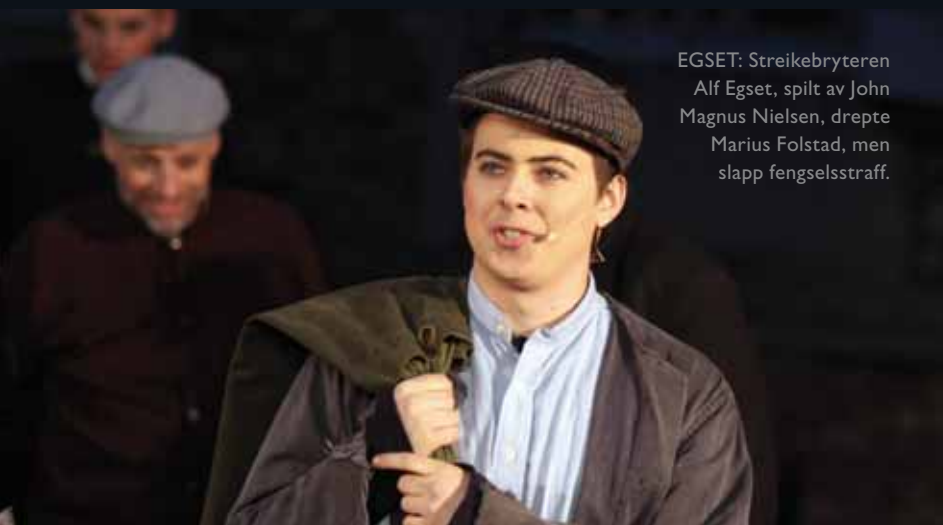
vi aldri skal glemme

SOFIE: Sofie Havn hjalp streikebryterne med husarbeidet, men hadde kraft og kniv til å holde mennene unna.

VOLAN: Elias Volan (spilt av Tore B. Granås) var den lokale formannen i Norsk Arbeidsmandsforbund. Han støttet de streikende møllearbeiderne gjennom hele konflikten.

EGSET: Streikebryteren Alf Egset, spilt av John Magnus Nielsen, drepte Marius Folstad, men slapp fengselsstraff.

Marius Folstad ble i 1913 skutt av en streiker arbeidskonflikt i Norge. Teaterforestillingen

Tekst og foto: Frank Skaufel

Stykket tar utgangspunkt i en av de minst ærerike konflikter i norsk fagbevegelse. I 1913 går arbeiderne ved møllebruket I.C. Piene i Buvika til streik. Den nystartede fagforeningen kommer raskt i klemme, blant annet fordi 40 000 arbeidere landet over trues med lockout av arbeidsgiverne hvis de ikke går tilbake til jobb.

Streikebrytere

Mens mølleeieren i månedsvis holder driften i gang ved hjelp av streikebrytere, hardner konflikten til. Etter at de økonomiske kravene blir innfridd, krever de fagorganiserte at streikebryterne ikke får fortsette ved mølla, noe bedriftsledelsen nekter å akseptere. De hele kulminerer med at sekretæren i den nystartede fagforeningen tilknyttet Norsk Arbeidsmandsforbund, Marius Folstad, blir drept av streikebryteren Alf Egset. Folstad er det eneste LO-medlemmet som noen gang er blitt drept i en konflikt. På toppen av det hele presser

bryter. Han er det eneste LO-medlemmet som er blitt drept i en «Skottet i Buvika» bidrar til at minnene varer evig.

LO sentralt på at fagforeningen går tilbake til arbeidet for å unngå lockout.

– Resultatet av konflikten var skammelig, sier Reulf Steen, som selv var til stede under premieren. Arbeiderpartihøvdingen var rørt etter forestillingen, og brukte uttrykket ubeskrivelig for å fargelegge følelsene.

– Man gjør seg mange refleksjoner, og forestillingen gjorde et stort inntrykk på meg. Jeg kommer aldri til å glemme denne kvelden. Vi er en stor takk skyldig til alle som har bidratt til å få frem historien, sier Steen.

Seks forestillinger

Premieren 1. mai foregikk foran fullsatte tribuner. Med 70 aktører og et manuskript skreddersydd for omgivelsene, og med møllas bygninger som autentiske kulisser ble historien, den vakre musikken og skuespillerens prestasjoner satt i et naturlig relieff.

– Noen blant publikum ropte «en gang til» like etter slutten, og ja, jeg fikk lyst til å komme tilbake for å se det på nytt, smilte Idar Lind. Tekstforfatteren var oppglødd etter suksessen, men brukte også tid på å reflektere over hvorfor konflikten og skuddet hittil har vært lite kjent.

– Noen burde forske på hvorfor historien er blitt fortiet. Jeg har i stykket forsøkt å nyansere bildet på streikebryterne, og latt oss forsøke å forstå hvordan mennesker på denne tiden ble tvunget til å foreta valg på helt annet grunnlag enn hva vi kan gjøre i dag, sier Lind.

Stor oppsetning

Buvika i Sør-Trøndelag er en liten grend hvor møllebruket har hatt stor betydning siden det ble etablert i 1879. Når alle gode teaterkrefter både lokalt og regionalt går sammen om å bringe historien om Marius Folstad og hans fagforeningskamerater

fram i lyset, blir produksjonen av det omfattende slaget. 70 aktører bidro, hvorav noen av de mest bærende rollene er hentet fra kapasiteter tilknyttet Trøndelag Teater. Den spennende miksen mellom profesjonelle og amatører var med på å gi stykket dynamikk.

Medlemmene i fagforeningen ved I.C. Piene i Buvika var i begynnelsen medlemmer av Norsk Arbeidsmandsforbund, men gikk senere inn i NNN. Både NAF, AOF og NNN har bidratt økonomisk til å realisere teaterproduksjonen som kostet 1,8 millioner kroner.

– Vi har bidratt med 75 000 kroner, og teaterstykket er verdt hver eneste krone. Oppsetningen synliggjør hva andre har ofret i kampen for alt det vi tar som en selvfølge i dag. Det er viktig at slike bilder som «Skottet i Buvika» blir tatt fram, sier Kirsti Mandal, organisasjonsleder i NAF.

FOLSTAD: Som den eneste i norsk fagbevegelse gjennom alle tider, måtte Marius Folstad bøte med livet under arbeidskonflikten i Buvika i 1913.

Veivedlikehold er viktig

– Samferdselspolitikk har alltid vært viktig for Arbeidsmandsforbundet, sier Helge Haukeland, nestleder i Norsk Arbeidsmandsforbund.

Tekst: Ane Børrud

I desember skal regjeringen legge fram ny Nasjonal transportplan (NTP) for perioden 2010 – 2019. NTP omhandler rammene for hele samferdselssystemet i Norge: bil, fly, tog, buss, båt og havner. LOs samferdselspolitiske utvalg har allerede jobbet med NTP i ett år, og har i sin høringsuttalelse sagt at de økonomiske rammene må økes til det dobbelte for å sikre et nødvendig samferdselspolitisk løft.

– Transportplanen er viktig for alle våre medlemmer, sier Haukeland, som er leder av forbundets samferdselskomite og av LOs samferdselspolitiske utvalg.

– Det går blant annet på trafikksikkerhet og framkommelighet for den enkelte trafikanter i hverdagen. Transportplanen berører også mange av våre bransjer i Arbeidsmandsforbundet direkte, som anlegg, asfalt og bergverk og Kystverket. Bevilgningene har stor innvirkning på aktiviteten i disse områdene.

Vedlikehold viktigst

Det er 92 000 kilometer med vei i Norge. På LOs samferdselspolitiske konferanse i april sa direktør i Statens vegvesen, Terje Moe Gustavsen, at vedlikeholdet av veiene har vært for lavt prioritert i mange år. Det er både synlig forfall, blant annet på asfalt, skilt og utstyr, og usynlig forfall på broer og tunneler.

– Den viktigste oppgaven er å oppgradere vedlikeholdet av veiene, mener Helge Haukeland.

– Dette alene vil koste opptil 15 milliarder kroner. Dette er helt nødvendig for å forhindre at eksisterende veinett slites ned og bryter sammen. Men det må også settes av mer til investering i samferdselssektoren, legger han til.

Finansiering med fond

Langsiktig finansiering av samferdselssektoren opptar nestlederen i Arbeidsmandsforbundet. Han mener at et vedtatt

prosjekt bør være sikret økonomisk fram til det er avsluttet. Når et prosjekt går over flere valgperioder, kan man i dag risikere at forutsetningene for bevilgningene i statsbudsjettet, underveis blir endret før prosjektet er ferdig og aktiviteten må trappes ned eller settes på vent fram til neste budsjettframlegg.

– Det er her en fondsetablering for samferdselssektoren kommer inn, sier Haukeland. Under den samferdselspolitiske konferansen lanserte LOs leder Roar Flåthen fondsfinansiering som en løsning på dette. Et fond på rundt 50 milliarder kroner som vil kunne bære seg gjennom stortingsperiode etter stortingsperiode, og bidra til stabile og forutsigbare overføringer til gode samferdselsprosjekter. Bompengene er en av de inntektene som kan gå inn dette fondet, sånn at det ikke går tomt, sier Haukeland,

Redd for riksveiene

Om to år blir regionreformen gjennomført. En av reformene er at en del av ansvaret for riksveiene blir overført fra staten til fylkene, mens staten beholder ansvaret europaveiene og det overordnede veinettet.

– En del av disse riksveiene er kraftig nedkjørt, sier Helge Haukeland. – Hvordan i all verden skal fylkeskommunene ha råd til å oppgradere og vedlikeholde disse veiene? Det er ikke kommet noe konkret fra regjeringen om hvilken kompensering staten vil gi til fylkeskommunene for å ta over ansvaret. Jeg håper dette ikke er regjeringens måte å fraskrive seg et helt nedkjørt veinett på.

Miljø

Haukeland ønsker er sterk satsning på kollektivtrafikken. – Vi må ha kollektivtrafikk der vi kan, men vi må huske at mange steder er privatbilen det eneste alternativet, og her må vi blant annet legge til rette for bedre framkommelighet, sier han.

Selv er han ukependler. Som illustrasjon på behovet for bedre kollektivtransport bruker han sin egen situasjon som eksempel: Hvis han skal bruke kollektivtrafikk for å komme seg på jobben, må han reise hjemmefra på søndag ettermiddag klokken 15.30 for å være på jobben på mandag morgen. Og da må han bli kjørt de første to milene. Dersom han kjører bil til flyplassen kan han reise hjemmefra klokken 04.00 om mandag morgen og være på plass på kontoret til arbeidsstart.

PRIORITERING: Vedlikeholdet av veiene har vært for lavt prioritert i mange år. (Foto: Britt Andreassen)

LO krever dobling til transportplanen

De økonomiske rammene må økes til det dobbelte, for å sikre et nødvendig samferdselspolitisk løft, mener LO.

Tekst: Hanne Kullerud Nielsen, FriFagbevegelse.no

I sin høringsuttalelse til Nasjonal Transportplan (NTP) støtter LO fagetatenes anbefaling om å prioritere drift og vedlikehold høyt, men at det settes inn ekstra tiltak for også å sikre investeringer. Målet er at NTP blir en reell langtidsplan og ikke et uforpliktende dokument.

Ut fra et klimahensyn mener LO at restriktive tiltak for å begrense biltrafikken isolert sett ikke vil gi full effekt, men at det må ses i sammenheng med kollektivtrafikken.

Ja til veipricing

Bruk av bompenger, veipricing og rush-tidsavgifter gjør det mulig å gjennomføre veiprosjekter som ellers ville måttet vente, mener LO, som også ønsker mer av gods transporten over lange strekninger over på jernbane.

Anbudserfaring

LO viser også til at landet nå har ti års

erfaring med anbud i kollektivorganiserin-gen. Spesielt alvorlig er mangelen på stillingsvern og kontrakter, som vanligvis varer i fem år. «Skal man ha håp om å utvikle gode og trygge arbeidsplasser med fokus på kvalitet og kompetanse, samt framtidig rekruttering til yrket, er organiseringen av kollektivtransporten helt avgjørende», skriver LO i sitt hørings svar.

Økttogetsatsing

LO vil ha betydelig satsning på jernbanen, og mener det nå er svært viktig å få dobbeltsporet jernbanenett for hastighet opptil 250 km/t i triangelet Halden – Skien – Lillehammer ferdig i planperioden (2010-2019).

LO støtter Jernbaneverkets anbefaling på økning til vedlikehold på 17 milliarder kroner i planperioden, som sammen med driftsbudsjettet på 21 milliarder ligger på det nivået til LOs forslag til drift og vedlikehold.

VEIPRISING: LO sier ja til veipricing for å kunne forsere prosjekter. (Illustrasjonsfoto: Britt Andreassen)

Renholder og AFP-pensjonist

Etter mer enn 25 år i bransjen gleder Sham Lal seg til lettere dager. Han er renholder – og fra 1. mai AFP-pensjonist.

Tekst og foto: Britt Andreassen

Sham Lal synes avtalefestet pensjon er en flott ordning, og berømmer LO og Arbeidsmandsforbundet for en utmerket innsats for arbeidsfolk i Norge. Både han og kona vært LO-medlemmer i mange år. De er renholdere begge to – og har avgitt sin stemme i forbindelse med tariffoppgjøret, bedyrer han.

Inderen har bodd og arbeidet i Norge siden 1981. Han besøkte Norge på en ferietur første gang i 1976. Fem år senere tok han med seg familien for å slå seg ned her.

Det var ingen vanskeligheter med å få jobben gangen, forteller han. Han fikk først jobb i ISS, men flyttet over til Vaktmester Kompaniet AS etter kort tid. I en periode hadde han til og med to jobber for å skaffe seg et hjem for seg og sine.

Når han nå avslutter sitt aktive arbeidsliv, er det igjen med ISS som arbeidsgiver fordi selskapet kjøpte Vaktmester Kompaniet AS i 1999.

Men han skal fortsatt være aktiv, framholder han. For han kommer til å bruke mye av sin tid i organisasjonen Indian Youth Sports and Cultural Association of Norway. Her skal han følge opp indisk ungdoms aktiviteter innen landhockey og squash – og samtidig bidra til at det sosiale nettverket innen organisasjonen består. Sham Lal er kasserer i klubben.

For noen år tilbake så han for seg en helt annen karriere - som bilmekaniker. Han tok grunnkurs, og videregående 1 og 2, men ga opp å ta fagbrev. Han ble nok for gammel til at noen ville ansette ham, tror han. Så han ble «ved sin lest» og fortsatte som renholder. Han har fått gullklokke for lang og tro

HVIL DEG BORGER: Sham Lal var renholder i over 25 år. Nå er han blitt AFP-pensjonist. Foto: Britt Andreassen

tjeneste i Vaktmester Kompaniet, forteller han med stolthet.

Han slår fast at bransjen han har jobbet i er spesiell og tung, og hevder at han hadde det bedre på jobben i gamle dager. Det ble tatt mer hensyn til arbeidstakerne den gangen. Nå er det kamp om kundene til priser som blir lavere for hver anbudsperiode, mens arealet blir stadig større. Dessuten synes han at arbeidslederne hadde bedre tid til å følge opp sine ansatte i tidligere tider. Han kan ikke få fullrost Vaktmester Kompaniets gamle ledelse godt nok. De var enestående, konstaterer han. Etter at ISS overtok er regimet et annet, men han skjønner hvorfor: Det er mye lettere å få til hyppig kontakt mellom ledere og ansatte i mindre virksomheter.

Sham Lal har hatt mange forskjellige arbeidsplasser opp gjennom tidene. Lengst på et forskningsinstitutt, der også kona hans jobbet. Etter 15 år mistet ISS kontrakten der.

– Det er ikke arbeidstakernes skyld at virksomheter mister kontrakten. Renholdsbedrifter underbyr hverandre – og alltid er det dem med det laveste anbudet som får jobben. Det er slik det er blitt i denne bransjen, konstaterer han. Og beklager samtidig at det er en del mennesker som ikke tar jobben like høytidelig som andre. Arbeidsmoralen kan det være så som så med, mener han. Men så lenge det er lett å få jobb i en annen renholdsbedrift, så bryr de seg ikke om det.

Ferietilbud for Arbeidsmandens lesere i samarbeid med DTF travel

REISER – DU KJØRER SELV!

H.C. Andersens kvarter

Sommer i Danmark

- 5 overnattinger • 5 frokoster

På 4-stjerners Odense Congress Center er dere nær alle attraksjoner i vakre Odense på øyen Fyn: Her er zoologisk hage, museer, H.C. Andersen-huset, Den Fynske Landsby, etc. Vi anbefaler ellers en tur til øyene Langeland eller Ærø. På Fyn er dere midt i Danmark, og herfra har dere også kort vei til vakre Jylland og spennende Sjælland.

★★★★ Odense Congress Center

Hotellet tilbyr frokostrestaurant, oppholdsrom, lekerom, heis, solarium, badstue, bordtennis, biljard og bordfotball. Alle rom har bad/toalett, radio, telefon og TV.

Gode barnerabatter:

- 1 barn inntil 6 år gratis i foreldrenes seng.
- 2 barn inntil 15 år halv pris i foreldrenes rom.

Ankomst 2008:

- Juni: 22. 29.
- Juli: 4. 9. 19. 24. 29.
- Aug.: 3. 14. 23.

Kun kr.
1.349,-
per pers. i dbl. rom.
Din Rabatt er 200,-
DTF travel normalpris 1.549,-

Sommerferie på fjellet i byen og ved havet

- 2 overnattinger på Bjorligard Hotel med frokost og 2 to-retters middager
- 2 overnattinger på Brosundet Hotel med frokost,
- 2 overnattinger på Hustadvika Gjestegård med frokost.

Dag 1 ankommer dere vakre Bjorli og Bjorligard Hotell. Dag 2 og 3 er dere i trivelige Ålesund. Dag 4 og 5 tilbringer dere på Hustadvika Gjestegård, i ville, vakre Hustadvika, og dag 6 returnerer dere tilbake til Bjorligard Hotel.

Classic Norway Hotels a/s

Bjorligard Hotel tilbyr restaurant, basseng, boblebad, badstue, treningsrom, bowlingbane og golf simulator. Brosundet Hotel tilbyr restaurant. Hustadvika Gjestegård tilbyr restaurant, badstue, boblebad og solarium. Alle rom har bad/toalett.

Ankomst 2008:

- Juni: 14. 22. 29. • Juli: 6. 13. 20. 27. • Aug.: 3. 10. 17. 24.

Kun kr.
4.299,-
per pers. i dbl. rom.
Din Rabatt er 200,-
DTF travel normalpris 4.499,-

Voss i Bjorli

Inkl. sluttrensjøring. Ekspedisjonsgebyr maks kr 85,-. Bestill online og spar kr 10,- på gebyret. Med forbehold om utsolgte datoer og trykffeil.
Gode barnerabatter: Ved to betalende voksne. Avbestillingsforsikring kan kjøpes.

Bestill din ferie hos DTF travel på
Tlf.: 22 41 84 44 eller www.dtf-travel.no

Opplys eller tast inn annonsekoden: A-56874

Tallkrigen

Motstandere og tilhengere av avtalen om AFP bruker regneeksempler for å vise at tariffoppgjøret er bra eller dårlig.

Tekst: Torgny Hasås
torgny@lo-media.no

Tolkningen av tariffoppgjøret har utviklet seg til en tallkrig. LOs ledelse har ved siden av Roar Flåthen selv, sendt sjeføkonom Stein Reegård og leder i Norsk Transportarbeiderforbund, Per Østvold, opp på barrikadene for å forsvare forhandlingsresultatet.

Mot seg har de først og fremst tre trøndere, Arne Byrkjeflot, leder i LO i Trondheim, Stein Aamdal, klubblleder ved Aker Verdal, og initiativtaker til «AFP-aksjonen» og forfatter Magnus E. Marsdal som i vinter kom med pamfletten «AFP på 1-2-3». Marsdal trekker fram Bertil Rysgård, platearbeider fra Verdal. Rysgård håper å bli AFP-pensjonist i 2014.

Østvold mener at Rysgård kommer minst like bra ut med den nye AFP-modellen som med den gamle. Men han tar et forbehold. Østvold kjenner ikke til Rygsårds pensjonsopptjening, så han uttaler seg om «gjennomsnittssliteren Bertil Rysgård».

Dette har fått Marsdal til å reagere. Ved hjelp av kunnskapssenteret DeFacto, har han regnet ut at Rysgård kommer til å tape minst 18 800 kroner i året i hele sin tid som pensjonist.

Østvold antar at dette tallet har kommet fram ved at Marsdal legger til grunn at pensjonene skal indekseres. Indeksering betyr at pensjonene konsekvent skal reguleres mindre enn lønnsveksten, men mer enn prisveksten. Dette er et sentralt element i pensjonsreformen. Men Østvold mener at dette blir feil. Det er ikke pensjonsreformen som står på dagsorden, det er bare en del av den, AFP, som det skal stemmes over.

Også Dagens Næringsliv ved journalist Torstein Tranøy (også han trønder) har lansert tall som viser store tap for AFP-pensjonistene. Han trekker fram at 45 åringer som pensjonerer seg som 62-åringer taper 20 000 kroner. I et annet oppslag peker han på at mange kvinner som har under 40 års opptjening vil tape på forslaget.

Dette fikk LO-ledelsen til å rykke ut. De peker på at det nye pensjonssystemet hvor det er opptjening av pensjon fra første krone, vil «bidra til å fjerne minstepensjonsfella». I tillegg peker LO-ledelsen på at nå vil også omsorgsarbeid og arbeidsledighet føre til opptjening av pensjon.

Problemet knyttet til alle talleksemplene er at det er så mange variabler.

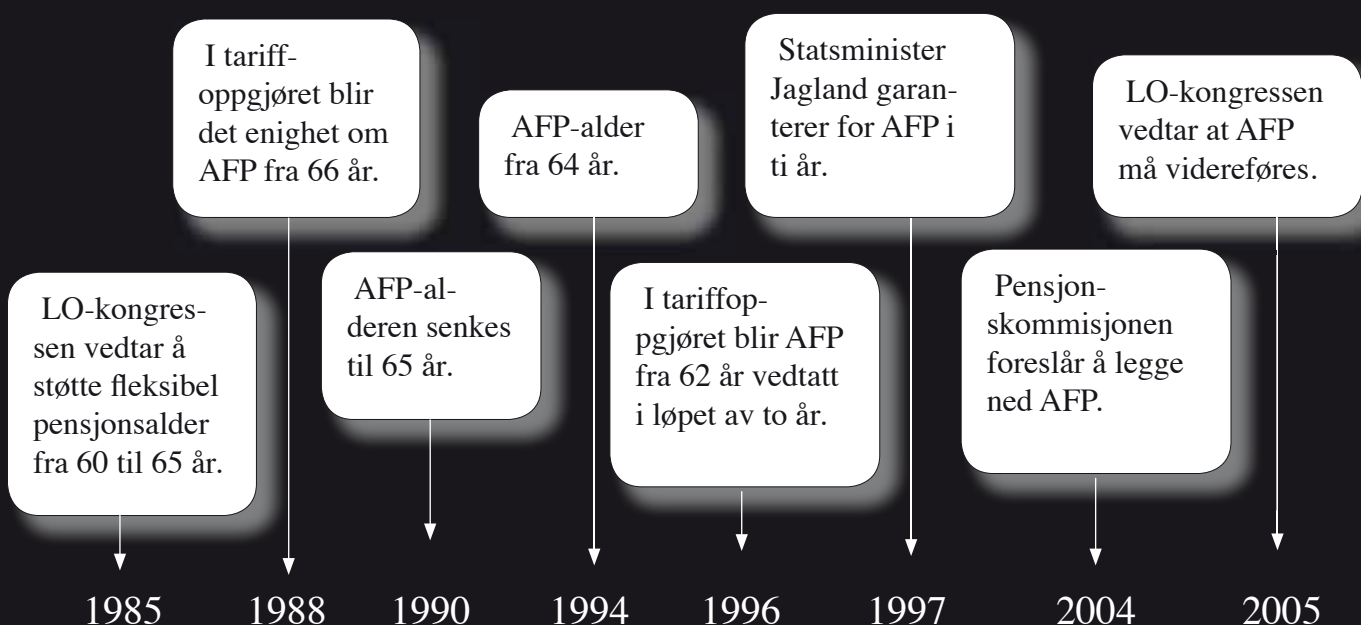
- Inntektene varierer gjennom livet.
- Antall års opptjening av pensjonsrettigheter er ulikt.
- For personer født mellom 1953 og 1963 vil det gjelde overgangsregler mellom gammelt og nytt system.
- Hvis levealderen øker, skal pensjonsalderen øke. Denne levealdersjusteringen gjør at en ikke har fasiten før en vet hvilken levealder pensjonen skal regnes ut fra.
- Pensjonistene har lavere skatt enn vanlige lønsmottakere og det er uklart hvordan slår dette ut.

I avtalen er det lagt inn kompensasjon for levealdersjusteringen fram til 2017. Etter det skal levealdersjusteringen slå inn for fullt. Det er dette kritikerne karakteriserer som «sviket mot ungdommen».

Forsvarerne av avtalen, som Per Østvold, understreker at ordningen etter 2018 er for dårlig. I avtalen står det: «Senest i 2017 skal partene [...] evaluere overgangen til ny AFP og vurdere behovet for endring av ytelsens størrelse.» Østvold mener at det er behov for omkamp i 2018.

Motstanderne av avtalen sier at avtalen skal «evalueres» med anførselstegn.

Det er også andre sikringsystem i avta-

AFP-fakta

Levealderjustering er at pensjonsalderen justeres i takt med levealderen.

AFP står for Avtalefestet Pensjon. Den gjelder bare i bedrifter med tariffavtale.

Arbeidstakere mellom 62 og 67 år er omfattet av AFP.

AFP-påslaget er livsvarig.

Indeksering er at pensjonene økes mer enn prisstigningen, men mindre enn lønnsøkningen.

Avkortning det blir ingen avkortning av AFP-påslaget uansett inntekt ved siden av.

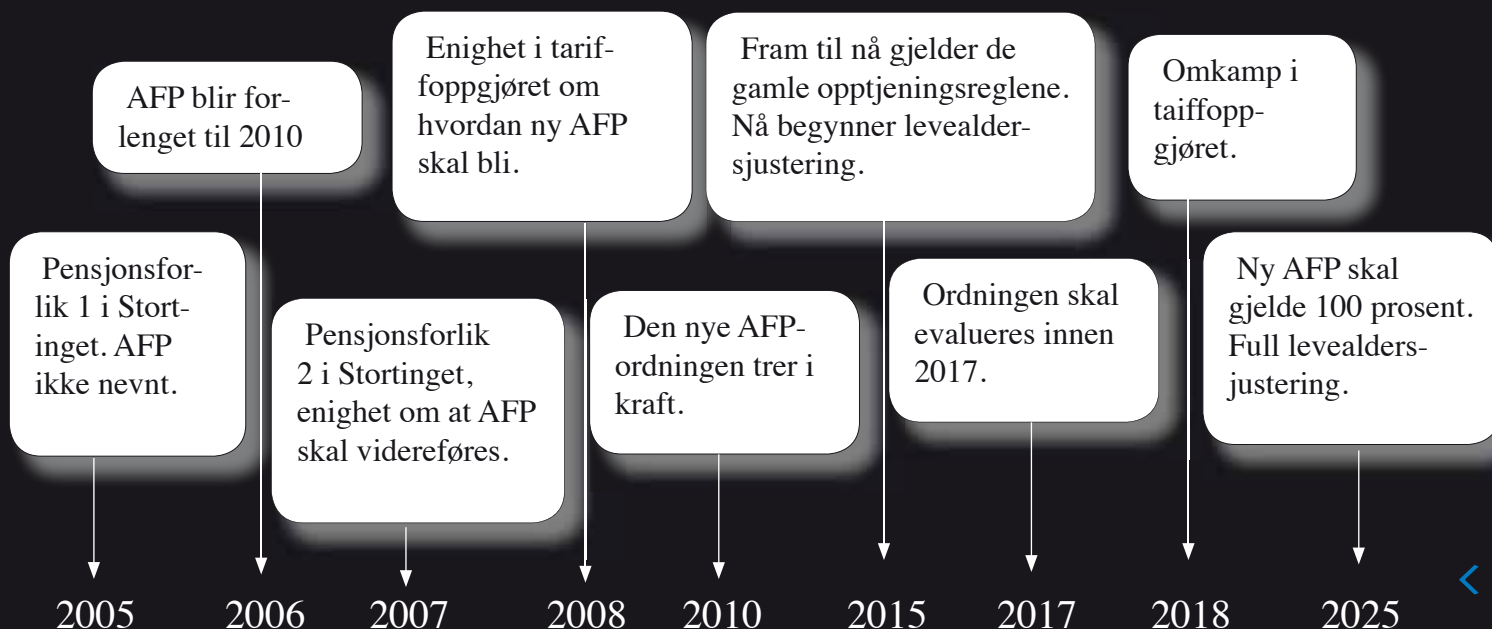
Høyeste opptjening er 7,1G (465 000 i 2007).

Illustrasjonsfoto: Eivind Sponga

len. Det skal etableres et sikringssystem «som sikrer mot at en eventuell rask innføring skal gi tap av pensjonsrettigheter ved overgang til nytt system.»

På LO-kongressen var Per Østvold og ikke minst leder i EL & IT Forbundet, Hans Felix, ledere av pensjonsopposisjonen. Nå er de forsvarere av oppgjøret. Det gjør at pensjonsopposisjonen utgjør en mindre andel av fagbevegelsen. Sjansen for et nei, blir mindre.

Stor – større – størst

I disse dager blir Norges største gravemaskinskuffe på 18 kubikk byttet ut med en som er på hele 20 kubikk. Med en egenvekt på over tre tonn blir det over 60 tonn med malmstein i hvert graf.

SMÅFOLK: Store menn blir små inne i den nye 20 kubikk store lasteskuften. Nestleder i avdeling 214, Samuel Ørslund, som selv kjører lastemaskin i graven, viser stolt fram den nye monsterskuften. Distriktssekretær Ole Jarl Madland og hovedtillitsvalgt i Veidekke, Inge Ramsdal, er mektig imponert. (Foto: Svein Jarl Liestøl)

Håndbok i forhandlinger

Mangeårig forhandlingsleder i Norsk Journalistlag, Bente Sabel, kom nylig ut med «Forhandlingsboka». Forfatteren har satt seg som mål å gi svar på det meste som gjelder både forberedelser og gjennomføring av forhandlinger. Her får du tips om å lage lønnsstatistikk og beregne overheng, skrive protokoller og hvordan en skal forholde seg i en konfliktsituasjon. Forhandlingsboka kan derfor være god og viktig lesning for alle som i disse dager forbereder lokale forhandlinger på sin arbeidsplass. Boka er utgitt av IJ-forlaget.

AHR

Leserbrev

Stemmeplikt

Min første reaksjon var, ja - selvfølgelig har vi stemmeplikt, men å lese dette i et blad dagen etter frist for innlevering av stemmene, var latterlig.

Det er ingen tvil at det er viktig å bruke stemmeretten, men man vil som regel ikke stemme på noe man ikke er sikker på.

Jeg er nytt medlem i NAF og innrømmer jeg har aldri vært så lite informert, måtte selv finne ut hvem var tillitsvalgt for å melde meg inn, og dette i en bedrift men nesten 150 nyansatte i en seks måneders periode.

Da jeg fikk stemmeseddel i posten, tenkte jeg følgende: Hva skal jeg stemme? Skal jeg prøve å kontakte tillitsvalgt for å høre hva hun/han anbefaler. Hvem er tillitsvalgt på min arbeidsplass? Hvordan kontakter jeg henne?

Jeg har dessverre ikke stemt, p.g.a. den-

ne usikkerheten. Jeg har vært medlem i LO i mange år, har vært tillitsvalgt i Postkom i to år, og vil si dette: Ansvar for at folk vil stemme ligger først og fremst hos tillitsvalgt. Ingen vil stemme på noe de ikke forstår, og mange unge, utlendinger osv. (er selv utlending - 27 år i Norge) og eldre arbeidstakere trenger å ha ting forklart på en enklere måte. Dessuten, får man en stemmeseddel i posten, hva stemmer jeg ja eller nei på?

Jobben til en vellykket uravstemning begynner hos tillitsvalgt. Tidlig og tydelig informasjon, vær synlig på arbeidsplassen din, vær aktiv i å verve nye medlemmer, spesielt unge.

Ja, vi har alle et ansvar, men trenger informasjon til å bruke det rett.

Med vennlig hilsen
Anna Marie Nilsen

Avdeling 214 hedrer jubilanter

Et av årets store høydepunkt i avd. 214 Sandbekk Grubearbeiderforening (SGF) er den årlige jublantfesten for avdelingens veteraner med 25 og 40 års medlemskap i LO.

I år var det ni som hadde gjort seg fortjent til denne oppmerksomheten, derav hele seks med 40 år. Distriktssekretær Ole Jarl Madland var forbundets representant. Administrerende direktør Øystein Rushfeldt sammen med sekretær Bjørg Sørensen representerte bedriften, samt ordfører Dag Sørensen (Ap).

Etter mye sang og musikk hvor de gamle arbeidersangene fikk en ny vår, var det Madland og nestleder i SGF, Samuel Ørslund, som sto for overrekkelsen. En av kveldens store overraskelser var da Madland overleverte forbundets fortjenestediplom til leder i SGF, Svein Liestøl, som også var 40 års-jubilant.

Titania's direktør, Øystein Rushfeldt, kom

Harald Olsen, 40 år i LO.

Øyvind Gjertsen, 40 år i LO.

TILLITSMANNEN:

Svein Liestøl ble tildelt forbundets fortjenestediplom av distriktssekretær Ole Jarl Madland. Til venstre nestleder i avd. 214, Samuel Ørslund som ledet kveldens arrangement.

(Foto: Liv Gerd Liestøl)

JUBILANTER: Foran fra venstre: Herbert Fercho, Arthur Refsland, Tore Selebø og Svein Liestøl, alle 40 år. Bak fra venstre: Frank Scheie, Stein Ove Rødland og Tommy Bøe, alle 25 års medlemskap i fagbevegelsen. (Foto: Liv Gerd Liestøl)

i sin tale inn på viktigheten av en sterk fagbevegelse og den betydning SGF har hatt for utviklingen av bedriften. Ordfører Søren-

sen fulgte opp med å påpeke den betydning både Titania og ikke minst SGF har i bygden Sokndal. SJL

Leserbrev

«AFP

Etter det Jens har gjort mot oss 700.000 uten AFP, har jeg kastet over bord all motstand mot svart arbeid. Nå må enhver sørge for seg selv.

Joker»

I innlegget til Joker i Gudbrandsdalen Dagingen fredag 11/4-08 blir Jens beskyldt for å ha trakka de uten AFP på tærne. Når du velger å stå utenfor eit fellesskap kan det til tider bli slik.

Joker har nå kastet over bord all motstand mot svart arbeid, og som han skriv videre, nå må enhver sørge for seg selv. Mitt spørsmål blir da: er det ikkje akkurat denne linja du har valgt? Kjemp for deg sjølv.

AFP
Etter det Jens har gjort mot oss 700.000 uten AFP, har jeg kastet overbord all motstand mot svart arbeid. Nå må enhver sørge for seg selv.
Joker

Eg vil berre minne deg på, uten å vite din alder, har du over tid som gratispassasjer vore med på og høstet av de fordelene som fellesskapet gir? De godene som dette fellesskapet har kjempet igjennom med hjelp av Arbeiderpartiet?

Eg vil rå deg til å gå på biblioteket og låne litt lesestoff frå den svunne tid. Der finn du kanskje svar på hvorfor folk gjekk i sammen om eit fellesskap.

Og hvis du tilslutter deg fellesskapet, er du også med i AFP.

Med helsing
Trygve Kolden, Vågå

Spreke Ella

77 år og fremdeles yrkesaktiv: Ella Sivertsen som jobber som renholder. Ella har vært ansatt som renholder i ISS i 40 år, de 10 siste årene etter at hun ble pensjonist.....

Ella har hatt full stilling som renholder i mange år, men nå jobber hun ca fire timer per dag. Hun har vært hos den samme kunden i 27 år. Da hun startet for 40 år siden var hun renholder på bryggeri, men har også vasket på ferjer og kontorer.

Hun liker yrket sitt, men tror ikke hun klarer å jobbe i 40 år til.

Ellas renholdsleder Hilde Hollund er godt fornøyd med arbeidet som blir utført, og er glad for å ha en slik sprek pensjonist som renholder.

Anne Lise Thorske

Forsikre hunden

Jeg har gått til anskaffelse av en hund og lurer på om LOfavør har et tilbud til meg på forsikring gjennom SpareBank 1?

Det finnes ingen LOfavør hundeforsikring, men SpareBank 1 har en hundeforsikring. Den dekker skade ved at hunden dør eller må avlives som følge av

sykdom, skade, blir borte eller får livsvarig nedsatt bruksverdi som følge av sykdom eller ulykke. I tillegg dekkes veterinærutgifter for behandling på grunn av sykdom eller skade (egenandel kr 1 000). Prisen vil variere ut fra hvor mye hunden er verdt - eksempelvis vil en hund med forsikringssum på kr 8 000 i utgangspunktet koste kr 1 546 i året.

Innbo i hytte

Hva med innbo i fritidseiendom/hytte. Dekkes det av forsikringen LOfavør kollektiv hjem? Eller må jeg tegne en egen forsikring?

Kollektiv hjemforsikring dekker bare innbo i hjemmet. Du må nok kjøpe egen forsikring for innbo på hytte eller fritidseiendom. Men husk at du får opptil 25 prosent rabatt på forsikringene dine når du er både bank- og forsikringskunde i SpareBank 1.

Bankfordeler

Jeg ønsker opplysning om hvilke lånefordeler jeg kan få gjennom LO. Jeg har alle forsikringer gjennom SpareBank 1.

Samarbeidet med SpareBank 1 betyr gunstige bankfordeler for deg. Medlemslån til bolig har gunstige vilkår, refusjon av takstutgifter om banken krever takst og 1 500 kroner i rabatt på omkostninger ved nytt lån eller flytting av lånet til SpareBank 1. Sjekk hvilke betingelser du får hos din lokale SpareBank 1, se www.sparebank1.no.

Ved lovlige arbeidskonflikter kan du søke om konfliktlån og betalingsutsettelse på eksisterende lån.

Går arbeidsgiveren din konkurs, kan din lokale SpareBank 1 forskuttere eventuell utbetaling fra Lønnsгарantifondet.

Når uhellet er ute

Jeg bare lurer på hvor jeg skal henvende meg i forbindelse med LOfavør-forsikringene? Tenkte da på en skadesak.

Når du har vært uheldig, er det heldigvis enkelt å melde skade. Fra Norge ringer du 02300. Skal du melde skade fra utlandet er nummeret til skadetelefonen +47 800 80 280. Telefonen er åpen hele

døgnet og du vil alltid møte skaderådgiver å snakke med. Når en skade har oppstått er det viktig at du melder fra med en gang. Dette sikrer at du får den hjelpen du trenger så fort som mulig.

I forsikringstjenesten på internett kan du melde skade på bil-, hus-, hjem-, reise- og fritidshusforsikring. Gå inn på www.sparebank1.no/forsikring.

Reise

Jeg trenger LOfavør Reiseforsikring, og jeg lurer på prisen på den? Skal til Thailand i fire uker.

Her kan du velge mellom Standard eller Topp LOfavør Reiseforsikring. Prisen for Standard er kr 855 og for Topp kr 1 275.

Forsikringen gjelder i hele verden på reiser av inntil 45 dagers varighet og dekker hele familien (barn inntil fylte 20 år). Forsikringene inkluderer blant annet avbestillingsforsikring.

Nok vann i 60 år

I løpet av året blir tunnelen rundt den nye gruven til Titania AS ferdig. Den sikrer gruvedriften i 60 år framover.

Tekst og foto: Svein Jarl Liestøl

Hovedtillitsvalgt i Veidekke, Inge Ramsdal, besøkte i slutten av april Veidekkes arbeidslag som bygger den nye dreneringstunnelen rundt den nye gruven til Titania AS i Sokndal. Med på besøket var også distriktssekretær i avdeling 7 Sør-Vest, Ole Jarl Madland.

I dag jobber 17-18 menn på den cirka tre kilometer lange tunnelen som skal gå rundt det nye bruddet. Dette prosjektet har en kostnadsramme på rundt 40 millioner kroner og beregnes ferdig i løpet av året. Dermed skulle Titanias framtid være sikret i om lag 60 år, for dagens plan strekker seg helt fram til 2070.

VEIEN INN: Her blir gjestene vist inngangen til den tre kilometer lange tunnelen som skal sikre det nye dagbruddet 60 års drift.

Ti timers skift

Gjestene fikk omvisning på anlegget. Etterpå ble det også tid til en samtale med skiftet under en enkel frokost. Roar Bakken fra Konsmo i Vest-Agder forklarte litt om jobben på 10 timers skift. For ham var det litt spesielt å komme til Titania, da hans far var med og

bygget Tellnes-anlegget for 50 år siden.

– I dag bor vi i brakker på det gamle anlegget til Titania på Sandbekk. Der lager vi all maten selv, forteller Bakken fornøyd. Han uttrykte også stor tilfredshet med jobben med en meget godt sammensveiset gjeng.

Oppstår det problemer, er det bare å ta en

telefon, tilføyde Inge Ramsdal.

Nestleder i Sandbekk Grubearbeiderforening, Samuel Ørslund, tok gjestene med på en omvisning og viste hvor tunnelen skal gå for å sikre vann til det nye kraftverket i Jøssingfjord.

Gruvearbeiderne glad for AFP

– Forbundet har ikke mottatt krav om en pensjonsalder på 60 år for gruvearbeiderne. Derimot er de godt fornøyd med at AFP ble sikret gjennom årets oppgjør, sier forbundssekretær Thorbjørn Jungård i Arbeidsmandsforbundet.

Svenske gruvearbeidere får pensjon fra fylte 60 år, men kan ta ut delpensjon de siste yrkesaktive årene. Mens svenske gruvearbeidere med arbeid under bakken har hatt pensjon fra fylte 60 år de siste 20 åra, omfatter den nye pensjonsavtalen samtlige vel 5 000 svenske gruvearbeidere. Kostnadene skal avregnes i forbindelse med ordinære tarifforhandlinger i 2010.

– Norske gruvearbeidere har pensjonsalder som øvrige arbeidstakere, men AFP ble veldig godt mottatt da pensjonsalderen ble

fastsatt først til 65 år, deretter til 62 år. Forbundet har fått mange signaler om at medlemmene ble svært lettet da AFP ble sikret under årets tarifforhandlinger, forteller Thorbjørn Jungård til FriFagbevegelse.no.

Stor begeistring

– Begeistringen over AFP er merkbar hos medlemmer med lang ansiennitet i gruve-drift og som nå er 50-60 år gamle. Disse har hatt en langt annen arbeidsbelastning enn den som skjer i dagens gruver. De har hypermoderne utstyr, arbeidsbelastning er på langt nær så stor. Selvsagt merker også alle merbelastningen ved å arbeide under jorda, men en kan ikke sammenlikne dagens forhold med hverdagen for 20 år tilbake.

Som eksempel på det viser Jungård til Sveagruva på Svalbard, en av de få norske gruver der det fortsatt jobbes under bakkenivå. Der er det motoriserte fremkostmidler, og

arbeiderne kan gå oppreist i motsetning til gruvegangene i Longyearbyen, hvor de må krype når de skal ta ut kull. Den gruva er nå mer en omvisnings- og opplæringsgruve enn produksjonsgruve selv om det fortsatt tas ut kull. Svea produserer like mye i løpet av en uke som gruva ved Longyearbyen tar ut i løpet av et år. Dette kullet går til den lokale kraftstasjonen, forteller han.

Vil se på avtalen

– Betyr dette at forbundet ikke vurderer krav om lavere pensjonsalder for denne yrkesgruppa?

– Vi har ikke mottatt krav om en særaldersgrense, men vi vil se nærmere på den svenske avtalen og kanskje i litt større perspektiv enn pensjonsalderen isolert, svarer Thorbjørn Jungård.

BA

Årsmøte i avdeling 8

Innholdsrikt og variert

GULL: Under lørdagens festmiddag fikk avdelingsstyremedlem Ola Duås overrakt forbundets 25-års gullmerke av forbundets nestleder Helge Haukeland

TAKK: Avdelingsleder Odd Erling Lyngås takket May Helen Østvik for hennes innsats som mangeårig styremedlem både i tidligere avdeling 23 Nord-Trøndelag og avdeling 8 Midt-Norge. Østvik trakk seg fra styrevervet på grunn av flytting. Til høyre forbundets nestleder Helge Haukeland.

Avdelingens årsmøte i representantskapet ble avholdt i Trondheim den 12. – 13. april. Dagene for årsmøtet var et spennende tidspunkt da resultatet fra årets hovedoppgjør mellom LO/NHO var sendt ut med et anbefalt resultat og man sto foran en uravstemning. Denne gangen var det ikke bare knyttet spenning til det økonomiske resultatet. AFP-saken var også et tema som var omfattet med stor interesse og mange tilsluttede var opptatt av å få en så god og detaljert informasjon som mulig om det fremforhandlede resultatet. Derfor hadde avdelingen også satt opp denne saken som eget tema på årsmøtehelga. Til å innlede på temaet hadde avdelingen invitert klubblleder Stein Aamdal fra Aker Verdal, som la frem sine meninger om det framforhandlede forslag til ny AFP. I tillegg hadde han også en

gjennomgang av forslag til den nye pensjonsreformen.

Et annet tema som det ble avsatt en del tid til var forbundets nye gruppeforsikring sett i et verveøyemed. Ragne K. Steensrud fra SpareBank 1 Gruppen hadde en innledning på temaet. Videre var det avsatt tid til gruppearbeid om denne forsikringen. Gruppene ble utfordret til å lage konkrete forslag til verveargumenter slik at nye medlemmer tilslutter seg gruppeforsikringen.

Forbundets nestleder Helge Haukeland møtte som gjest på årsmøtet og hadde en innledning om den faglig/politiske situasjonen. Helge fikk mange gode tilbakemeldinger på de prioriteringer han hadde i sin innledning.

Avdelingen vedtok fem politiske uttalelser på årsmøtet. Tre av dem omhandlet

temaet sosial dumping, mens de to andre var uttalelser om samferdselspolitikk og LO Stats fremtidige rolle.

Under valgene ble det en del utskiftninger både i avdelingsstyret og i utvalgene. Det nye avdelingsstyret består av følgende medlemmer: Leder Odd Erling Lyngås, nestleder Eva Jenssen, sekretær Thor B. Nygård (ny), Knut Johnsen, Elin Andrea Brurok (ny),

Ola Duås, Wenche Ottesen (ny), Lars Kjenstadbakk (ny) og John Olav Lund. Varamedlemmer: Olav Bye, Randi Revdal og Jo Larsen. For øvrig ble Bjørn Marius Kiran valgt som ny leder i ungdomsutvalget og Randi Revdal som ny leder i studieutvalget.

Olav Bye fortsetter som leder i næringspolitisk utvalg.

Verv og vinn!

Bli med i vervekampanjen. Flotte premier venter. Alle som deltar i kampanjen er med i trekningen av en reise. Trekning foretas én gang i året - ved utgangen av januar.

1 medlem

- 1 medlem:
 1. T-skjorte ■ 2. Toalettmappe
 ■ 3. Ostepett ■ 4. Skopussesett

2 medlemmer

- 2 medlemmer:
 5. Minnepenn ■ 6. Tursekk ■ 7. Sportsbag

10 medlemmer

- 10 medlemmer:
 15. iPod Nano ■ 16. Espressomaskin
 ■ 17. Samsonite trillekoffert

20 medlemmer

- 20 medlemmer:
 18. Silva kikkert ■ 19. Tivoli Radio DAB
 ■ 20. Kärcher høytrykkspysler med terrassevasker

3 medlemmer

- 3 medlemmer:
 8. Minigrill med termobag ■
 9. Trillebag ■ 10. Juicepresse ■ 11. Skulderveske

30 medlemmer

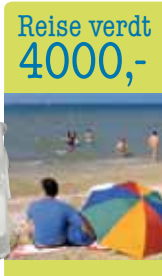

- 30 medlemmer:
 21. GPS ■ 22. Media desktop og flatskjerm
 ■ 23. DeWalt kapp- og gjersag
 ■ 24. Reise til 4000,-

5 medlemmer

- 5 medlemmer:
 12. Blender ■ 13. Silva hodelykt
 ■ 14. Fleecejakke Verona

Innmelding

Kupongen klippes ut og sendes til den avdelingen du tilhører, eller du kan gjøre det via våre hjemmesider, www.arbeidsmandsforbundet.no

Navn:					
Fødselnummer/Personnummer:					
Adresse:					
Postnummer:			Sted:		
Telefon privat:			Mobil:		Telefon jobb:
Yrke/stilling:				E-postadresse:	
Arbeidsgiver:					
Arbeidssted:					
Er du medlem i annet forbund/i tilfelle hvilket:					
Vervet av:					
Adresse:					
Send premie nummer:				Ikke send premie, jeg samler opp:	
Jeg har samlet opp vervinger tidligere, send meg premie nr					
Størrelse:	S	M	L	XL	XXL
Koffert farge:	SORT			RØD	

Avd. 1 Øst

Postboks 118, 3191 Horten

Avd. 2 Oslo/Akershus

Postboks 8842 Youngstorget, 0028 Oslo

Avd. 3 Møre og Romsdal

Storgt. 9, 6413 Molde

Avd. 4 Nordland

Svalbardgata 26, 8610 Grubhei

Avd. 5 Innlandet

Fakkelgården, 2624 Lillehammer

Avd. 6 Vest

Håkonsgt. 5, 5015 Bergen

Avd. 7 Sør-Vest

Jens Zetlitzgt. 21, 4008 Stavanger

Avd. 8 Midt-Norge

Folkets Hus, 7011 Trondheim

Avd. 9 Nord

Postboks 1060, 9503 Alta

Avd. 142 Longyearbyen

Arbeiderforening
 Postboks 408, 9171 Longyearbyen

Avd. 111 Løkken

Grubearbeiderforening
 7332 Løkken Verk

Avd. 214 Sandbekk

Grubearbeiderforening
 4380 Hauge i Dalane

								FELLES- MØTE	▼	MIDT- LINJE	▼	HIND- RINGEN	▼
								→		KURVE		↙	
								BORT- VISNING					
								DUFTE					
								◀				↓	
								MER TILÅRS- KOM- MEN		LEK	TRÅKLE VALUTA		
FOR- BRYT- ERSK	KALV	LARVER DRIKK	▼	IDE	▼	TEV- LING	TJEN- ESTE VERN						
▶									NARRET				
SLITE				YRKE					RETTS- LØFTE				EN BEHN
VARSKO						REPLI- SERTE	MANGEL 3,14		▼				
▶			HEISE- RED- SKAP	BLANDET MED FINNES							ELV		SPISE
AMBOLT		HAREM HÅLKE						SIKKER- HETS- ANORD- NING	ETTER- LATT				
KRONE						MÅNED	GAL	▶					
▶				ELV							LODNE		
SNAR		LENGDE- MÅL		FAR- TØY				▲			RUS- SISK ELV		SYKDOM
TYFON											FINESSE PLATE- SELSKAP		
JORD- BRUKER	FLATE- MÅL RUSLE			STRYKE	▶						VILL	FASE FOR- FATTER	
▶				▼	SLAG- STED		3340						▨
EN SØND- RÅL					BUNN- FALLET								

Frist: 20. juni 2008

Vinn 5 flax-lodd! Send løsningen til: LO Media, Arbeidsmanden, Pb. 231 Sentrum, 0103 Oslo
I hvert nummer trekker vi ut 3 heldige vinnere av 5 flax-lodd. For å bli med i trekningen, må hele oppgaven sendes inn.

Merk konvoluttene «Kryssord»! Bladet mottatt (dato):.....Navn:.....

Adresse:.....

B-Postabonnement

Ved adresseendring:
Fyll ut slippen og send den inn til
Norsk Arbeidsmandsforbund,
Postboks 8704, Youngstorget,
0028 OSLO

Ny adresse .....

.....

.....

Ny arbeidsgiver .....

Foto: colourbox.com

■ Forum for faglig debatt:
Arbeidersamfunnet.no

■ [Les arbeidsmanden.no](http://Les.arbeidsmanden.no)

■ Les daglige nyheter
fra arbeidslivet

www.FriFagbevegelse.no